БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

5-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 140 (1144)
16 ИЮЛЬ ЧОРШАНБА
1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

„Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетининг ҳуқуқлари тўғрисида“ги Низомни тасдиқлащ ҳақида

Давлат ва хўжалик қурилишида касаба союзларининг роли ошганлигини ҳисобга олиб ҳамда ишлаб чиқаришни бошқаришда фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетларининг ҳуқуқларини кенгайтириш, ишчи ва хизматчиларнинг меҳнат ва турмуш шароитини яхшилашда уларнинг вазифаларини кучайтириш мақсадида Бутуниттифоқ Касаба Союзлари Марказий Совети томонидан тақдим этилган «Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетининг ҳуқуқлари тўғрисида» Низом тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1958 йил 15 июль.

Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетининг ҳуқуқлари тўғрисида

НИЗОМ

1. Тегишли касаба союз Уставига асосан сайланган фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети меҳнат, турмуш, маданиятнинг ҳамма масалалари бўйича корхоналарнинг, муассасаларнинг, ташкилотларнинг ишчилари ва хизматчилари номидан вакиллик қилади ва юридик шахс ҳуқуқларидан фойдаланади.

2. Фабрика, завод комитети, маҳаллий комитет корхона, муассаса, ташкилотнинг ишлаб чиқариш планлари ва капитал қурилиш планлари проектларини, шунингдек уй-жой биноларини ва маданий-маиший объектларни қуриш ва ремонт қилиш планлари проектларини ишлаб чиқишда қатнашади.

3. Фабрика, завод комитети, маҳаллий комитет ишчилар ва хизматчилар номидан корхона маъмурияти билан коллектив шартнома тузади, коллектив шартнома юзасидан олинган мажбуриятларнинг бажарилишини ташкил қилади, коллектив шартномада кўзда тутилган тадбирларнинг ўз вақтида бажарилишини систематик равишда контроль қилиб туради.

Корхона фондидан ажратилган маблағлардан ходимларнинг маданий-маиший шароитини яхшилаш ва ишлаб чиқаришни такомиллаштириш учун, шунингдек, якка мукофотлар бериш ва бир йўла ёрдам кўрсатиш учун фойдаланиш сметасини маъмурият билан биргаликда тасдиқлайди.

4. Фабрика, завод комитети, маҳаллий комитет ишлаб чиқариш планининг бажарилиши тўғрисида, коллектив шартномадаги мажбуриятларнинг, ишчи ва хизматчилар меҳнатини ташкил этиш ва меҳнат шароитини яхшилаш, ишчи ва хизматчиларга моддий-маиший ва маданий хизмат кўрсатиш тадбирларининг бажарилиши тўғрисида корхона, муассаса, ташкилот раҳбарларининг докладларини эшитишга ҳамда очиб ташланган камчиликларни тугатишни талаб қилишга ҳақлидир.

5. Фабрика, завод комитети, маҳаллий комитет корхона, муассаса, ташкилотнинг фаолиятини яхшилаш масалаларига доир, шунингдек, меҳнаткашларнинг меҳнат шароити, уларга моддий-маиший ва маданий хизмат кўрсатиш масалаларига доир таклифларни юқори хўжалик ва совет органлари олдига қўяди. Мазкур органлар бу таклифларни кўриб чиқишга ҳамда бу кўриб чиқиш натижаларини фабрика, завод комитетига, маҳаллий комитетга хабар қилишга мажбурдирлар.

6. Корхона маъмурияти фабрика, завод комитети билан, маҳаллий комитет билан келишиб:

Кунбай ва ишбай тариф ставкалари бўйича ҳақ тўланиши, иссиқ, оғир ишларнинг ставкалари ҳамда меҳнат шароити зарарли ишларнинг ставкалари бўйича ҳақ тўланиши лозим бўлган ишчилар касбларининг ва ишларнинг рўйхатларини белгилайди, рўйхатлар шу ишларнинг ишлаб чиқариш тармоқларига доир амалдаги типовой рўйхатларга мувофиқ белгиланади;

бажарилаётган ишларга тариф разрядларини белгилайди, амалдаги тариф-квалификация справочникларига мувофиқ ишчиларга разрядлар тайинлайди;

техника ва ташкилий тадбирлар жорий қилинганлиги муносабати билан янги нормалар белгилайди ва амалдаги нормаларни қайта кўриб чиқади, маҳсулотларни ўзлаштирилганидан сўнг вақтинча иш нормаларини доимий нормалар билан алмаштиради ва эскириб қолган нормаларни тузатади;

ишчилар меҳнатига ҳақ тўлашнинг (амалдаги типовой низомларга мувофиқ) ишбай-прогрессив ва мукофотлаш системалари тўғрисидаги низомларни жорий қилади, рағбатлантиришнинг бошқа турлари бўйича тўланадиган мукофотларнинг миқдорини ва шундай мукофотлар оладиган ходимлар доирасини белгилайди;

раҳбар, инженер-техник ходимларга ва хизматчиларга мукофотлаш тўғрисидаги амалда бўлган типовой низомлар асосида тўланадиган мукофотларнинг миқдорини белгилайди.

7. Фабрика, завод комитети, маҳаллий комитет корхонада, қурилишда ишлаб чиқариш кенгашларига раҳбарлик қилади, ишчиларнинг йиғилишларини ва ишлаб чиқариш-техника конференцияларини ўтказади, улар қабул қилган қарорларнинг ҳамда ишчи ва хизматчилар таклифларининг бажарилишини систематик равишда контроль қилиб туради.

Маъмурият билан бирликда социалистик мусобақа ташкил этади ва унинг якунларини жамлайди, мусобақада ғолиб бўлиб чиққанларни белгилайди, илғор цехларнинг, бўлимларнинг коллективларини кўчма Қизил байроқлар, фахрий ёрлиқлар билан мукофотлайди, илғор тажрибани ёяди, ишлаб чиқариш илғорларини ёрлиқлар ва пул мукофотлари билан мукофотлаш, шунингдек Ҳурмат тахтасига ва Ҳурмат дафтарига ёзиш масалаларини ҳал қилади, социалистик мусобақа якунларини кенг оммалаштиради.

8. Фабрика, завод комитети, маҳаллий комитет ихтирочиликни ва рационализацияни ривожлантиришга бутун чоралар билан кўмаклашади ҳамда қабул қилинган ихтироларнинг техникани такомиллаштиришга қаратилган ва рационализаторлик таклифларининг ўз вақтида жорий этилишини контроль қилиб туради. Ишчи ва хизматчиларнинг ўз рационализаторлик таклифлари рад этилганлиги тўғрисидаги шикоятларини, шунингдек, қабул қилиб олинган рационализаторлик таклифлари ва техникани такомиллаштириш таклифлари учун мукофотлар ажратиш тартиби ва тўлаш муддати масалаларига доир шикоятларини корхона маъмурияти билан бирликда кўриб чиқади.

9. Фабрика, завод комитети, маҳаллий комитет корхона, ташкилот, муассаса маъмуриятининг меҳнат тўғрисидаги қонунларни, хавфсизлик техникасига ва ишлаб чиқариш санитариясига доир қоидалар ва нормаларни бажаришини контроль қилиб туради. Касаба союз комитетининг вакили янги цехларни ва ишлаб чиқариш участкаларини қабул қилиб олиш ва ишга тушириш комиссияларида қатнашади.

Амалдаги қонунларда кўзда тутилганидан мустасно ҳолларда сверхурочний ишлар фақат фабрика, завод комитети ва маҳаллий комитетнинг рухсати билангина бажарилиши мумкин.

Маъмурият 15 ёшдан 16 ёшга қадар бўлган кишиларни касаба союз комитети билан келишиб ишга қабул қилади.

Меҳнат шароитининг зарарли бўлганлиги сабабли ишчилар ва хизматчиларнинг сут олишига ҳамда совун олишига ҳуқуқ берадиган ишлар ва касблар рўйхатини, шунингдек ҳар йили бериладиган отпускалар графигини корхона, муассаса, ташкилот маъмурияти фабрика, завод комитети, билан, маҳаллий комитет билан келишиб белгилайди.

10. Ишчи ва хизматчилар маъмурият ташаббуси билан фабрика, завод комитети, маҳаллий комитетдан розилик олмай туриб, корхона, муассаса, ташкилотдаги ишдан бўшатилиши мумкин эмас.

Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети ишчилар ва хизматчиларнинг корхонадаги, муассасадаги, ташкилотдаги меҳнат низолари билан шуғулланувчи комиссиянинг қарорлари ҳақидаги шикоятларни кўриб чиқади. У, комиссиянинг қарорини ўз кучида қолдиришга ёки бекор қилишга ҳамда меҳнатга доир низомнинг моҳиятига қараб қарор чиқаришга ҳақлидир.

11. Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети корхона, муассаса, ташкилот ишчилари ва хизматчиларининг давлат социал страхованиеси ишларини бажаради, социал страхование бўйича нафақалар тайинлайди, социал таъминот органлари томонидан ишчиларга ва хизматчиларга пенсиялар тайинлашда ўз вакиллар орқали қатнашади, ишчиларни ва хизматчиларни санаторий-курортда даволанишга ҳамда дам олиш уйларига юборади, ишчилар, хизматчиларга ҳамда уларнинг оила аъзоларига медицина хизмати кўрсатилишининг ташкил этилишини текшириб туради.

Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети корхона, муассаса, ташкилотнинг социал страхованиега взносларни ўз вақтида тўлаб туришини кузатиб боради, зарур ҳолларда страхование взносларини белгиланган тартибда ҳеч сўзсиз ундириб олади.

Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети ишчи ёки хизматчининг меҳнатда майиб бўлганлиги ёки профессионал касалликка дучор бўлганлиги меҳнатни муҳофаза қилиш ёки хавфсизлик техникаси қоидалари маъмурият томонидан бузилганлигининг натижаси бўлди деб аниқлаган тақдирда, фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети шу майиблик ёки касаллик сабабли вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотганлик учун нафақалар тўлашга сарфланган харажатларни корхона, муассаса, ташкилотнинг давлат социал страхование бюджетига ҳеч сўзсиз тўлаши тўғрисида маъмурият учун мажбурий қарор чиқаради.

12. Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети уй-жой ва маданий-маиший қурилиш планларининг бажарилишини текшириб туради, уй-жой фондининг ҳамда коммунал-маиший корхоналарнинг қандай ишлатилаётганлигини кузатиб боради. Касаба союз комитетининг вакили корхона, муассаса, ташкилот ишчилари ва хизматчиларини кўчириш учун белгиланиб қўйилган уй-жой биноларини, шунингдек ишчи ва хизматчиларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш учун қурилган бинолар ва иншоотларни фойдаланиш учун қабул қилиб олиш комиссиясида аъзолик ҳуқуқига эга бўлиб қатнашади.

Корхонада, муассасада, ташкилотда уй-жой майдони маъмурият билан фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетининг биргаликда қабул қилган қарорига мувофиқ тақсимланади.

13. Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети давлат ва кооператив савдоси ва умумий овқатланиш системасининг корхона, муассаса, ташкилот ишчилари ва хизматчиларига хизмат кўрсатувчи корхоналари ишини жамоатчилик йўли билан контроль қилиб туради.

Ошхоналар, буфетлар, магазинларнинг ва палаткаларнинг иш соатлари, шунингдек овқатлар ва озуқа маҳсулотларининг устига қўйиладиган қўшимча нархлари фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети иштироки билан белгиланади.

14. Зарур бўлиб қолган ҳолларда фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети коллектив шартномадаги мажбуриятларни бажармаётган, бюрократизмга йўл қўяётган, сансоларликка йўл қўяётган, меҳнат қонунларини бузаётган раҳбар ходимларни олмаштириш ёки жазолаш масаласини тегишли ташкилотлар олдига қўяди. Маъмурият корхона, муассаса, ташкилотдаги раҳбар хўжалик мансабларига ходимларни фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетининг фикрини ҳисобга олиб тайинлайди.

15. Корхона, муассаса, ташкилот фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетига ҳамма жиҳозлари, ўтин-кўмири, чироғи бўлган, йиғиштириб-тозаланиб ва қўриқланиб турадиган зарур биноларни комитетнинг ўзи ишлаши учун ҳамда ишчи ва хизматчиларнинг йиғилишларини ўтказиш учун текинга бериб қўйишга мажбурдир. Маъмурият фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетига транспорт воситаларини ва алоқа воситаларини текинга бериб қўяди.

16. Корхона, муассаса, ташкилот ишчилари ва хизматчилари ҳамда уларнинг оила аъзолари орасида маданий-оқартув, соғломлаштириш, физкультура ва спорт ишлари олиб бориш учун тайинлаб қўйилган бинолар, иморатлар, иншоотлар, боғлар ва парклар, шунингдек пионерлар лагери корхона, муассаса, ташкилотнинг балансида туради ва фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетига текин фойдаланиш учун бериб қўйилади. Мазкур мақсадлар учун корхона, муассаса, ташкилот томонидан ижарага олинган иморатлар, бинолар ва иншоотлар ҳам касаба союз комитетига текин фойдаланиш учун бериб қўйилади.

Шу моддада кўрсатилган иморатларни, биноларни ва иншоотларни сақлаш учун бўладиган харажатлар, ремонт қилиш, иситиш, ёритиш, йиғиштириш-тозалаш, қўриқлаш, шунингдек ускуналаш харажатлари ҳамда пионерлар лагерига доир шундай харажатлар корхона, муассаса, ташкилот ҳисобидан қилинади.

Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитети ўз ихтиёрига бериб қўйилган иморатлар, бинолар, иншоотлар, боғлар ва парклардан, шунингдек пионер лагерларидан тўғри фойдаланишни таъминлайди, уларда тегишли тартиб ўрнатади, ишчилар, хизматчилар ҳамда уларнинг оила аъзолари орасида маданий-оқартув, соғломлаштириш, физкультура ва спорт ишларини ташкил этади.

17. Корхонада, муассасада, ташкилотда фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетига сайланганлиги сабабли ишдан озод қилинган ишчилар ва хизматчиларнинг ваколатлари тамом бўлганидан кейин уларга ўша корхона, муассаса, ташкилотнинг ўзидаги илгариги иши (вазифаси) ёки тўланадиган ҳақи кам бўлмаган бошқа иш (вазифа) берилади.

Фабрика, завод, маҳаллий касаба союз комитетининг ўз асосий ишидан озод қилинмаган аъзолари касаба союз комитетининг розилиги бўлмасдан туриб корхона, муассаса, ташкилотдаги ишдан бўшатилиши ёки бошқа ишга ўтказилиши мумкин эмас ҳамда уларга маъмурият интизом жазоси бериши мумкин эмас.

Ушбу Низом корхонанинг цех комитетларига ҳам цех комитети компетенцияси доирасида жорий қилинади.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Ғўзани суғоришни ўз вақтида ва юқори сифатли ўтказиш тадбирлари тўғрисида

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети колхоз ва совхозларда июль ойида ғўзани вегетация даврида суғоришнинг бориши ва сифатининг аҳволини кўриб чиқиб шу нарсани қайд қиладиларки, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлиги, область ва район партия комитетлари, область ва район ижроия комитетлари, совхоз, колхоз ва МТС-ларнинг раҳбарлари бу муҳим масалага етарли эътибор бермаётирлар.

Бир қанча областларда ўтказилган текшириш шуни кўрсатдики, бу йил суғориш манбаларида сувнинг кўп бўлганлиги туфайли вужудга келган қулай шароитлардан вегетация даврида ғўзани ўз вақтида дастлабки суғориш учун фойдаланилмаган. Кўпгина колхоз ва совхозларда ғўзанинг ҳолати тўғри ҳисобга олинмаган ҳолда суғорилмоқда, натижада бир қанча далаларда экинлар сувга ташна бўлиб қолмоқда, баъзи жойларда ғўза сўлиб қолмоқда, нам етишмаганлигидан қовжираб қолмоқда, унинг ўсиши тўхтамоқда, мавжуд ҳосил тугунчалари тўкилиб кетмоқда. Шу билан бирга, бирқанча колхоз ва совхозларда сувни суиистеъмол қилмоқдалар ва ғўзани керагидан ортиқ суғормоқдалар. Буларнинг ҳаммаси ҳосил тугунчаларининг кўплаб тўкилишига, кўсак етилишининг кечикишига сабаб бўлиши ҳамда юқори ҳосил тўплашга жиддий зарар келтириши мумкин.

Вегетация даврида суғоришнинг ғоят катта аҳамиятга эга эканлигига қарамай, ҳозир ғўза ёппасига гуллаётган ва ҳосил тугунчалари пайдо қилаётган бир пайтда бир қанча областларда суғориш суръати пасайтириб юборилди. Андижон областида июль ойининг биринчи ўн кунлигида июнь ойининг учинчи ўн кунлигига нисбатан 6,1 минг гектар. Сурхондарё областида эса 3,4 минг гектар кам ер суғорилган. Шунингдек Фарғона областининг колхоз ва совхозларида ҳам суғориш суръатининг пасайишига йўл қўйилган.

Суғоришнинг қониқарсиз ташкил қилиниши ва сув ресурсларидан ёмон фойдаланилганлиги туфайли Наманган области совхозларида 10 июлгача биринчи суғориш плани 73 процент, Хоразм область колхозларида эса 81 процент бажарилган. Ғўзани иккинчи марта суғориш жуда суст бормоқда. Республика бўйича фақат 59,4 процент майдон, шу жумладан Самарқанд областида 48 процент, Қашқадарё область совхозларида ва Хоразм области колхозларида 39 процент, Қорақалпоғистон АССР совхозларида 20 процент майдон иккинчи марта суғорилган.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлиги, область ва район партия комитетлари, область ва район ижроия комитетлари колхоз ва совхозларда ғўзани вегетация даврида суғоришни тўғри ташкил қилиш учун ўз вақтида зарур чоралар кўрмаганлар. Бунинг натижасида ғўза ривожидаги ҳамда юқори ҳосил тўплашдаги қолоқликни тугатиш учун энг муҳим бўлган ана шу омилдан яхши фойдаланилмаётир.

Вегетация даврида суғоришнинг аҳамиятига етарлик баҳо бермаслик шу нарсада ҳам кўриндики, бу муҳим иш учун етарли миқдорда сувчилар ажратилмаётир ва участкалар суғоришга ўз вақтида тайёрланмаётир. Кўпинча 10-15 гектардан иборат далани суғоришга фақат 2-3 сувчи ажратилади, бунинг устига участкани суғоришга тайёрлаш учун ёрдамчи ишчи кучи ажратилмайди; сувчилар учун норма ошириб белгиланади, иш ҳақи эса кам белгиланмоқда. Сувчиларнинг иши, айниқса кечаси контроль қилинмаётир.

Қишлоқ хўжалик ва сув хўжалиги органлари, совхоз директори ва колхоз правлениелари далаларни икки томонлама ишлашга ёппасига ўтишни ҳисобга олиб, суғоришни қайта ташкил қилишни шу вақтгача таъминламадилар. Йириклаштирилган участкалар ҳалигача майда қисмларга бўлиб суғорилмоқда, бу эса узунасига ишлашни жуда қийинлаштириб юбормоқда ва ер етилганида кўндалангига культивация қилиш имконини бермаётир.

Шу тариқа суғориш нотўғри ташкил қилинганлиги экинларни икки томонлама ишлашни ўз вақтида ўтказишга жиддий ҳалал бермоқда, ҳамда ғўзани квадрат-уялаб парвариш қилишнинг самарасини анча камайтирмоқда. Маҳаллий партия ва совет ташкилотлари эса бу ҳолга бепарво қараб келмоқдалар.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳисоблайдиларки, суғоришни нотўғри ташкил қилиш билан бирга республиканинг кўпгина колхоз ва совхозларида суғоришнинг сифати дуруст эмас, бу катта камчиликдир. Кўпчилик далаларда тупроқ бир текис ва етарли чуқурликда намга эга бўлмаётир, баъзи далалар, айниқса участкаларнинг этаги ва ўртаси бостириб суғорилмоқда, суғоришдан кейинги ишлаш ўз вақтида ўтказилмаётир, тупроқ зичланиб кетганида от культиваторлари ҳамда махсус ишчи органлари — трактор культиваторларидаги боронкалардан кам фойдаланилмоқда. Ҳолбуки, улардан фойдаланиш тупроқнинг юза қисмини яхши юмшатади ва намни кўп сақлайди. Кўпгина колхоз ва совхозларда суғориш тамомланган далаларда суғориш сифатини ҳеч ким текширмайди ва сувчиларга суғориш сифати ҳисобга олинмаган ҳолда ҳақ тўланади. Яхши суғорилмаган далалар брак қилинмаётир, бунинг учун жавобгар кишилар жазоланмаётир. Суғоришнинг ана шундай ёмон, сифатсиз ўтказилаётганлиги ва далаларнинг бир текисда нам бўлмаётганлиги натижасида кўпгина майдонлардаги ғўза ривожланишдан орқада қолмоқда, ғўзанинг ўсиши бир хил бўлмай, далалар ола бўлиб қолмоқда.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети бирқанча колхоз, совхоз ва район ташкилотларининг раҳбарлари ғўзани эгат оралаб суғоришдан иборат прогрессив усулга етарли баҳо бермаётганликларини нотўғри бир ҳол деб ҳисоблайдилар. Эгат оралаб суғориш йўли билан тупроқнинг нами етарли бўлиши учун ҳамма шароитлар бўлган кўпгина майдонларда ҳеч нарсага асосланмаган ҳолда якка эгат қилиб суғорилмоқда. Шу билан бирга эгат оралаб суғорилаётган кўпгина бригада ва звеноларда сув чекилмаган эгатлар яхши намланмаётир, бу эса суғоришнинг ана шу усули келтирадиган самарани камайтириши мумкин.

Суғориш манбаларида етарли даражада сув бўлганлигига қарамай, беда, маккажўхори ва бошқа кўпгина қишлоқ хўжалик экинлари яхши суғорилмай қуритиб қўйилмоқда.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети **қарор қилдилар:**

1. Ғўзани вегетация даврида суғориш ишларининг ташкил қилиниши қониқарсиз, ғўзанинг ривожланиши ва мўл ҳосил тўплаш ҳосилни эрта етилтириш соҳасидаги қолоқликни тугатиш вазифаларига жавоб бермайди, деб топилсин.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлиги, область ва район партия комитетлари, область ва район ижроия комитетлари, совхоз директорлари ва колхоз правлениеларидан суғоришга муносабатни ўзгартириш, суғориш соҳасидаги жиддий қийинчиликларни тугатиш талаб қилинсин, токи улар ғўзани суғоришни ўсимликнинг сувга бўлган талабига қараб, юқори сифатли ўтказсинлар, бунда шу нарсани кўзда тутсинларки, ғўза ёппасига гуллаётган ва ҳосил тугунчалари пайдо бўлаётган ҳозирги пайтда суғоришнинг аҳамияти мислсиз ўсиб, ғўзанинг ривожланишига ва юқори ҳосил тўплашга замин тайёрлайди.

2. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлиги, область ва район партия комитетлари, область ва район ижроия комитетлари, совхоз директорлари ва колхоз правлениеларига колхоз ва совхозларда ҳар бир даланинг аҳволини дарҳол текшириб чиқиш, суғоришга жуда муҳтож бўлган далаларни аниқлаш, текшириш билан бир вақтда ана шу далаларнинг биринчи навбатда суғорилишини таъминлаш ва бу суғоришни жуда қисқа муддат ичида тугаллаш топширилсин.

Район қишлоқ хўжалик инспекцияларининг, МТС, совхозларнинг ва район ишлаб чиқариш участкаларининг агрономлари ва гидротехникларига колхоз раҳбарлари ва совхоз бўлимларининг раҳбарлари билан биргаликда илғор пахтакорларни жалб қилган ҳолда яқин кунлар ичида ҳар бир колхоз ва совхоз бўйича июль ойининг охиригача сувдан фойдаланиш планини ишлаб чиқиш топширилсин. Бунда экиннинг ҳолатига, сўнгги суғоришнинг муддатига, тупроқдаги намга асослансин ҳамда керакли вақтда навбатдаги суғоришни таъминлаб, ғўзанинг сўлиб қолишига ёки ортиқча суғорилишига йўл қўймаслик керак. Бу иш август ойида ҳам ўтказилсин ва ҳақиқий ҳол ҳисобга олинмай олдиндан тузилган график бўйича ғўзани суғоришга йўл қўйилмасин.

3. Ғўзани ўз вақтида ва юқори сифатли суғориш мақсадида совхоз директорлари ва колхоз правлениеларидан қуйидагилар талаб қилинсин:

а) ҳар бир далачилик бригадасида 10-20 гектар майдондан иборат йириклаштирилган майдонни сувдан кечаси ва кундузи фойдаланган ҳолда 1-2 кун ичида суғориб олишни таъминлайдиган миқдорда сувчи ажратиш. Участкаларни суғоришга тайёрлаш учун сувчилардан ташқари қўшимча ишчи кучи жалб қилиш;

(ОХИРИ ИККИНЧИ БЕТДА).

ПАРКЕНТ ҒАЛЛАКОРЛАРИНИНГ ҒАЛАБАСИ

Паркент районининг ғаллакорлари КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қароридан руҳланиб, давлатга ўтган йилдагидан анча кўп ғалла сотиш учун ўрим-йиғимни уюшқоқлик билан бошладилар ва бу ишни шу кунларда қизғин давом эттирмоқдалар. Ҳозир районда 31 та комбайн ишлаб турибди. Илғор комбайнчилардан Миртожи Мирусмонов, Қозоқбой Мирхожиев ва Орипов ўртоқлар кунига 15—16 гектар ердаги ғаллани ўриб бераётирлар. Ғалла ўрим-йиғимида ва давлатга ғалла топширишда ҳозиргача 603 тонна ғалла сотган «Коммуна» колхози олдинда кетмоқда. Шу пайтгача Сталин номли колхоз 500 тонна, Энгельс номли колхоз 266 тонна ғалла сотди. Район ғаллакорлари мўлжалланган планни шу кунгача 118 процент қилиб бажардилар. Давлатга 2260 тонна ғалла етказиб бердилар. Бу йил районда ўтган йилдагига қараганда 760 тонна кўп ғалла сотиш учун кураш тобора қизғин авж олаётир. Комбайнчилар, ғалла ташувчилар ва ўрим-йиғимда ишлаётган бошқа колхозчилар ўз нормаларини ошириб бажариш, ҳар гектардан 10—11 центнердан ғалла йиғиб олиш тўғрисидаги мажбуриятларини тўла адо этиш учун курашмоқдалар. Суратларда: 1. Сталин номли колхозда комбайн билан ғалла ўриш пайти. 2. Тозаланган буғдой давлат омборига жўнатилмоқда. 3. Хирмонда ғалла тозаланаётир.

В. Салов фотолари.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

Ғўзани суғоришни ўз вақтида ва юқори сифатли ўтказиш тадбирлари тўғрисида

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА)

б) Ўзбекистон КП Марказий комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг 1958 йил 26 июнь қарорига қатъий риоя қилган ҳолда сувчиларнинг иш нормалари ва меҳнат ҳақларини белгилаш. Колхоз ва совхоз раҳбарлари суғоришни юқори сифатли қилиб ўтказган сувчиларни ҳар томонлама рағбатлантириб турсинлар. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги энг яхши сувчиларни «суғориш устаси» значоги билан мукофотласин ва уларнинг иш тажрибаларини ёзиб матбуотда эълон қилиш учун юбориб турсин;

в) бригадаларда суғориш муддати етганида ҳар куни бир далада бригадага бириктилган чопиқ тракторининг суғоришдан кейинги ерни юмшатишда тўла қувват билан ишлашига етадиган майдонда суғориш ўтказилсин. Шу мақсадда йириклаштирилган участкалар барча ўқариқлардан бир йўла суғорилсин, бундай далаларни майда қисмларга ажратиб суғоришдан иборат зарарли практикага қатъий барҳам берилсин;

г) кўпчилик далаларда ишлаб чиқариш шароитида ўзини оқлаган усулни, яъни эгат оралаб суғоришни кенг жорий қилиш, бунда сув чекилмаган эгат орасидаги тупроқнинг етарли даражада намланишини таъминлаш;

д) суғоришнинг сифати устидан доимий контроль ўрнатиш, айниқса кечаси ўтказиладиган суғориш устидан назоратни кучайтириш ҳамда суғорилган участкани суғоришнинг сифатига қараб қабул қилиб олинсин, агротехниканинг барча талабларига жавоб бермайдиган участкалар қабул қилинмасин ва сувчилар иши учун ҳақ тўланмасин.

4. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлиги, область ва район партия комитетлари, область ва район ижроия комитетларига қуйидагилар юклатилсин:

а) колхоз ва совхозларга суғоришни ўз вақтида ўтказишда зарур ёрдам кўрсатиш, шунингдек суғоришнинг бориши устидан систематик контроль ўрнатиш, токи ҳамма майдонларда экиннинг сувга талабини ҳисобга олган ҳолда ғўзани тўғри суғориш режимини амалга ошириш таъминлансин:

б) шундай тартиб ўрнатилсинки, сув олдиндан пухта тайёрлаб қўйилган участкаларга берилсин; бу участкаларда қоғоз, чим, най ёки бошқа материаллар билан таъминланган чуқур эгатлар бўлиши, ердаги нотекислик тугатилиши ҳамда сувнинг бутун дала бўйлаб бир текис таралишини, суғориладиган майдоннинг ҳамма жойи бир йўла нам бўлишини таъминлайдиган бошқа тадбирлар кўрилсин:

в) ҳар бир суғорилган участканинг ўз вақтида ишланиши ташкил қилинсин. Бунда тупроқни юмшатишда ва майда участкаларни алоҳида-алоҳида ишлашда чопиқ тракторлари, шунингдек от культиваторларидан айниқса унумли фойдаланиш таъминлансин.

5. Далаларни бегона ўтлардан тўла тозалаш мақсадида колхоз ва совхозларга суғориш вақтида, тупроқ ҳали ҳўл бўлган пайтда бегона ўтларни механизм ёрдами билан йўқотиш мумкин бўлмаган жойларда уялардан ва эгатлардан қўл билан суғуриб олиш тавсия қилинсин.

6. Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги министрлиги, совхоз директорлари ва колхоз правлениеларига колхоз ва совхозлар ичидаги каналларнинг сув ўтказиш қобилиятини ошириш чораларини кўриш юклатилсин, токи йириклаштирилган участкаларни бир йўла суғориш учун сув етарли бўлсин.

7. Самарқанд областидаги бирқанча колхоз ва совхозларда тупроқ юзасини трактор культиваторларига боронкага ўхшаш қўшимча ишчи органлари ўрнатиш йўли билан тупроқ юзаси юмшатилмоқда, бу усул маъқуллансин. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига бу тажрибани республиканинг ҳамма районларига ёйиш топширилсин.

8. Республика газеталари редакцияларининг зиммасига далаларда ғўза ва бошқа экинларни суғоришда сувдан тўғри фойдаланишга эришган колхоз ва совхозлар, шунингдек, айрим сувчиларнинг илғор тажрибасини кенг ёритиш юклатилсин.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги ва Ўзбекистон қишлоқ хўжалик фанлари академиясига сувдан фойдаланишда яхши кўрсаткичларга эришган ва ғўзани яхши ривожлантираётган илғор сувчиларнинг, совхоз ва колхозларнинг иш усулларини кенг пропаганда қилишни таъминлаш топширилсин.

Ернинг учинчи совет сунъий йўлдоши учирилганига икки ой тўлди

Ернинг учинчи совет сунъий йўлдоши учирилганига 15 июлда роса икки ой тўлади. Сунъий йўлдош Ер атрофини 800 мартадан кўпроқ айланиб чиқди.

Халқаро геофизика йилини ўтказувчи Совет комитетининг аъзоси профессор С. М. Полосков ТАСС мухбири билан суҳбатда айтдики, икки ой ичида қўлга киритилган тажрибалар сунъий йўлдошдаги мураккаб илмий аппаратлар нормал равишда ишлаб, мўлжалланган тадқиқот программасини бажараётганлигини кўрсатди.

Йўлдошда ўрнатилган «Маяк» радиопередатчиги тўхтовсиз ишламоқда. Йўлдош қуёш нури билан ёритилиб турганида ундаги радиопередатчик қуёш батареялари кучи билан ишлайди. Буни қабул қилиниб олинаётган сигналларнинг характерига қараб билиш мумкин. Мана шундай қуёш батареяларининг йўлдошда ўрнатишнинг биринчи тажрибаси ва бу батареялардан муваффақиятли фойдаланиш катта аҳамиятга эгадир, чунки энергиянинг бу манбаининг келгусида космосга юбориладиган сунъий кемалар учун жуда катта истиқболи бор.

20,005 мегагерц частотасида ишлаётган радиопередатчик ўз радиосигналларининг телеграф сигналлари тариқасида 150-300 миллисекунд узунлигида юбориб туради. Радиопередатчик сигналлари шу қадар кучлики, уни ҳатто, узоқ масофаларда оддий ҳаваскорлик приёмниклари ёрдами билан бемалол қабул қилиш мумкин. Бу сигналларни муттасил ёзиб бориш катта илмий аҳамиятга эгадир.

«Маяк» сигналлари жаҳоннинг ҳамма мамлакатларида қабул қилинмоқда. Шундай қилиб, «Маяк» томонидан хилма-хил сигналлар воситаси билан юборилаётган илмий маълумотлар ер юзининг ҳамма жойидаги олимларга маълум бўлмоқда. Шундай бир характерли нарсани ҳам эслатиб ўтиш керакки, йўлдошнинг радиосигналларини, ҳатто, Антарктидада халқаро геофизика йили программаси бўйича тадқиқотлар олиб бораётган олимлар ҳам қабул қилганлар.

Йўлдошдан олинаётган илмий материал муттасил тўпланмоқда ва текшириб аниқланмоқда. Ҳозирги вақтда илмий тадқиқотларнинг ҳамма бўлаклари бўйича олиб борилган кузатишлар дастлабки тарзда ишлаб чиқилмоқда. Бироқ, илмий материалларни муфассал ўрганиб, тегишли хулосалар чиқариш учун узоқ вақт керак бўлади.

Учинчи сунъий йўлдош учирилганидан бери ўтган қисқа вақт ичида жуда катта баландликлардаги атмосферанинг ердаги воситалар билан ўрганиш мумкин бўлмаган юқори қисмларига доир электрик хусусиятлар ҳақида янги муҳим маълумотлар ҳосил қилинди. Биз юқори атмосферанинг ион таркиби ва структура параметрлари ҳақида, юқори атмосферанинг босими ва зичлиги тўғрисида ҳам қимматли маълумотлар ҳосил қилдик.

Планеталараро фазодаги энг қаттиқ модданинг майда заррачалари, яъни микрометеорлар ҳақида биринчи марта маълумотлар қўлга киритилди. Микрометеорларнинг йўлдош учиб бораётганида унга қанчалик тез-тез дуч келаётганлиги махсус асбоблар воситаси билан қайд қилиниб, телеметрик линияси ёрдами билан Ерга хабар қилиниб туради.

Радиопередатчик космосдаги гамма-нурларга доир кузатишлар ҳақидаги маълумотларни хабар қилиб туради. Бу эса, жаҳон фазосининг энг ичкарисида бўлаётган ва катта энергияга эга бўлган электромагнит тўлқинларнинг қай тариқа пайдо бўлаётганлиги ҳақида фикр юритишга имкон беради.

Шар-зондларга ўрнатилган асбобларни стратосферага чиқариш натижасида космосдаги бирламчи нурларнинг состави тўғрисида анча кўп маълумотлар тўпланган. Бироқ, стратосферада ўлчовлар ўтказган вақтда ҳам бир қанча маълумотларни олиш мумкин эмас, чунки ҳатто, шу асбоблар устида ҳамиша бўладиган моддаларнинг озгина қатлами ҳам космосдаги нурларнинг таркибини ўзгартириб юборади. Космосдаги нурларда темир ядросидан кўра оғирроқ элементларнинг сезиларлик миқдордаги ядролари борми ёки йўқми эканлиги шу вақтгача номаълум эди.

Учинчи сунъий йўлдошда оғир элементларнинг ядроларини қайд қилиш учун ўрнатилган асбоб фан учун ғоят муҳим бўлган бу саволнинг жавобини топишга имконият беради. Йўлдош ёрдами билан ҳосил қилинган янги ва қизиқарли маълумотларга асосланиб туриб, ҳозирги вақтда космосдаги нурларнинг умумий интенсивлиги ва реакциялари, ва таркиби тўғрисида гапириш мумкин.

Учинчи йўлдошда ўрнатилган асбоблар туфайли фан учун янги бўлган ҳодиса, яъни шу вақтгача космосдаги нурлар таркибида кўрилмаган алоҳида турдаги корпускуляр нурлар мавжудлиги аниқланди. Ҳозирги вақтда мутахассислар бу ҳодисани текшириш билан шуғулланмоқдалар.

Июль ойининг охирида Москвада Халқаро геофизика йилини ўтказувчи махсус комитетнинг бош ассамблеяси чақирилади. Ассамблея ишида кўп мамлакатларнинг мутахассислари қатнашади. Ассамблея вақтида ўтказиладиган симпозиумда ракеталар ҳамда Ернинг сунъий йўлдошлари ёрдами билан ўтказилган тадқиқотларнинг дастлабки натижалари муҳокама қилинади.

(ТАСС).

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

Пискент райкомининг раҳбарлик услубидаги нуқсонлар ҳақида

Область партия комитетининг III пленуми район партия комитетларидан, колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотларидан далада ишлаётган колхозчилар ҳамда совхоз ишчиларига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилашга катта эътибор беришни талаб этган эди. Пленумда Пискент район партия комитетининг секретари ўртоқ Х. Латипов сўзга чиқиб, район меҳнаткашлари ўртасида оммавий-сиёсий ишларни кучайтириш, маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш йўли билан уларни пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириш учун курашга сафарбар этиш ҳақида район партия ташкилоти номидан ваъда берган эди. Ўшанда пленум қатнашчилари ўртоқ Латиповнинг сўзига ишонганликларига шубҳа қилмаймиз. Чунки, раҳбар партия ходимининг сўзи билан амалий иши ўртасида фарқ бўлиши мумкин эмаслиги ҳаммага аён.

Биз яқинда Пискент районида бўлдик. Даставвал район партия комитетига кирган эдик, у ерда ҳеч кимни учратмадик. Бу ажабланарли бир ҳол эмас. Шу кеча-кундузда райком бюросининг аъзоларидан тортиб, бўлим мудирлари ва инструкторларигача ҳамманинг далада бўлиши турган гап. Дарҳақиқат райком секретари ўртоқ Латипов Шверник номли колхозга, райком бюро аъзоларидан агитация ва пропаганда бўлимининг мудири ўртоқ С. Воҳидов Булганин номли колхозга, район прокурори ўртоқ У. Сатторов Ворошилов номли колхозга, район комсомол комитетининг секретари ўртоқ Р. Дадабоев Калинин номли колхозга вакил қилиб бириктилган экан.

Демак иш жойида экан деб ўйладик. Шу ондаёқ яхшилаб безатилган дала шийпонларини, намунали кўчма яслиларни, агитколлективларнинг тўла фаолият билан ишлаётган аъзоларини тасаввур эта бошладик.

Аммо колхозлардаги ҳақиқий аҳвол бу фикримизни остин-устин қилиб юборди. Пленумда берилган ваъдалар қуруқ гап, биз тасаввур этган нарсалар шунчаки хаёл бўлиб чиқди.

Мана, Жданов номли колхознинг 5- бригадаси. Бригадага коммунист ўртоқ Э. Мирзакаримова раҳбарлик қилади. Бригадада ташкил этилган дала шийпони яхши жиҳозланмаган. Унда на биронта плакат ва на шиор бор. Кўчма ясли ҳам шу ерга жойлашган. Лекин у талабга жавоб бераолмайди.

Бу аҳволда ғўза парваришини қандай қилиб кучайтириб юбориш мумкин? Бригадада ҳали 10 гектарга яқин ердаги ғўза бир марта ҳам чопиқ ва культивация қилинмай, одам бўйи ғумайнинг орасида кўмилиб ётганининг, колхозда эса 100 гектардан ортиқ ердаги ғўза бегона ўт ичида қолиб кетганининг, ғўза парваришида банд бўлган колхозчилар унумсиз ишлаётганлигининг, жумладан ўртоқ Р. Комилов бошлиқ 2- бригадада ҳарбир киши кунига 0,35 гектар ўрнига кўпи билан 0,15 гектар ердаги ғўзани чопиқ қилаётганининг сабаби ҳам худди шунда эмасмикин?

Колхоз ғўза парваришида орқада қолаётгани учун райком секретари бу ерга тез-тез келиб туради. Бу жуда яхши. Лекин келиб туришда ҳам туриш бор. Ўртоқ Латипов машинада колхозга ғир этиб келади-ю, сводка билан танишиб, идорадан изига қайтиб кетаверади, колхоздаги ҳақиқий аҳвол билан чуқурроқ танишмайди. Бўлмаса у колхоз бўйича иккинчи чопиқ ва культивация тамомланганлиги ёзиб қўйилган сводкага ишонмаган бўлур эди, идоранинг шундай ёнбошидаги 5- бригадага қарашли 10 гектарга яқин ғўзанинг бир марта ҳам чопиқ ва культивация қилинмаганлигидан хабардор бўлур эди.

Эҳтимол райком раҳбарлари биз жойларда бўлганимизда хўжалик ишлари билан эмас, балки кўпроқ хўжалик ишларининг муваффақиятини таъминловчи партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишлар билан шуғулланамиз, бу соҳада бошланғич партия ташкилотларининг секретарларига амалий ёрдам бераётирмиз, дерлар. Аммо фактлар бундай даъвони рад этади.

Бошқа колхозлардагидек Жданов номли колхоз партия ташкилотида ҳам ташкилий ва оммавий-сиёсий ишлар ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Унинг секретари ўртоқ Ҳ. Солиев партиявий ишни олиб бориш учун етарли тажрибага эга эмас. Партия ташкилотининг иш плани йўқ. 1958 йилнинг ўтган ойлари мобайнида бир марта ҳам партия бюросининг мажлиси ўтказилмаган. Партия йиғилишида колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни олиб бориш, уларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш масаласи муҳокама қилинмаган. Рўйхатга кўра агитколлектив составида 22 киши бор Бироқ агитаторлар колхозчилар ўртасида суҳбатлар ўтказмаётирлар, уларга газета ва журналларнинг янги сонларидан хабарлар ўқиб бермаётирлар. Дала шийпонларида эса газета ва журналнинг ўзи йўқ.

Қани ўртоқ Латипов ҳам, бундан бир неча кун илгари келиб янгийўлликларнинг мурожаати колхозчилар ўртасида қандай ишланаётганини текшириб кетган райком пропаганда ва агитация бўлимининг мудири ўртоқ Воҳидов ҳам айтсинларчи, улар партия ташкилотидаги ишнинг аҳволи билан, биронта бригада дала шийпони билан, колхозчилар ўртасида олиб борилаётган сиёсий агитация билан, уларга маданий-маиший шароит яратиб бериш ҳақида колхоз партия ташкилоти ва правлениеси қандай ғамхўрлик қилаётганлиги билан қизиқадиларми? Йўқ!

Раҳбарлар одатдагидек тўғри идорага келиб, колхоздаги ишнинг аҳволи билан у ердаги қалбаки сводка орқали танишиб, раис ва партия ташкилотининг секретари билан бирикки оғиз гаплашиб қайтаверадилар. Бундай раҳбарликнинг қандай фойдаси бор?!

Хўш, Латипов ва бошқа раҳбар ўртоқлар вакил бўлган колхозларда аҳвол қандай? Афсуски, Латипов, Воҳидов, Сатторов, Дадабоев ўртоқлар доимий вакил бўлган колхозларда ҳам, райком секретари М. Магазов, райком бюросининг аъзоси, РТС директори Ваксман ўртоқлар вакил бўлган Сталин номли, Энгельс номли колхозларда ҳам аҳвол бундан ёмон бўлса борки, аммо яхши эмас.

Мисол учун, ўртоқ Воҳидов вакил бўлган Булганин номли колхозни олайлик. Колхознинг 7- бригадасига илгари колхоз партия бюросида бир неча йил секретарь бўлиб ишлаган ўртоқ Абдуваҳоб Эгамқулов бошчилик қилади. Бригаданинг тузуккина дала шийпони бор. У ремонт қилинган. Лекин жиҳозланмаган. Шийпонда 2-3 плакат ва шиордан бошқа ҳеч нарса йўқ. Қизил бурчак ташкил қилинмаган, газета-журналлар келтирилмайди.

Бригадага ўқитувчи ўртоқ М. Азимов агитатор қилиб бириктиб қўйилган. Лекин у бундан 20 кун илгари келиб, колхозчиларга наридан-бери газета ўқиб берган ва сўнг ўқишга жўнаб кетган. Унинг ўрнига бригада табелчиси ўртоқ У. Раимқулов агитатор қилиб тайинланган. У, колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни олиб бориш уёқда турсин, ўзи ўқиган нарсасининг моҳиятини ҳам тушуна олмайди. Чунки унинг 6- синф ҳажмида маълумоти бор.

Бошқа бригадаларнинг аъзолари каби бу бригаданинг аъзолари ўртасида ҳам сиёсий агитация ишлари қониқарсиз олиб борилмоқда. Кўпчилик колхозчилар, жумладан Қўйсин Сайфиддинова, Зулфия Шарипова ўртоқлар республика, область ва район пахтакорларининг мажбурияти уёқда турсин, ҳатто ўз колхозлари ва бригадаларининг аъзолари бу йил пахта етказиб бериш юзасидан олган социалистик мажбуриятдан ҳам хабарсизлар.

Бригада аъзоларига маданий-маиший хизмат кўрсатиш ҳам мутлақо талабга жавоб бермайди. Болалар яслиси номигагина ташкил қилинган. Болалар учун алоҳида овқат тайёрланмайди. Колхознинг бошқа бригадаларида ҳам аҳвол ана шундай.

Бунинг сабаби шундаки, колхоз партия ташкилоти (секретари ўртоқ М. Рустамов) колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни олиб бориш ва уларга маданий-маиший хизмат кўрсатишга юзаки муносабатда бўлмоқда. Февраль ойида ўтказилган партия йиғилишида колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни кучайтириш, июнь ойида ўтказилган партия йиғилишида эса дала шийпонларига кундалик газета ва журналларни етказиб бериш масаласи муҳокама қилинган. Аммо йиғилиш қарорлари бажарилмай қоғозда қолаберган.

Хулоса қилиб шуни айтиш керакки, Пискент районида далада ишлаётган колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни олиб бориш, уларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш соҳасида жиддий камчиликлар бор. Бу район партия комитетининг раҳбарлик услубидаги нуқсонларнинг натижасидир.

Область партия комитетининг IV пленуми район партия комитетлари, колхоз ва совхозларнинг бошланғич партия ташкилотлари область партия комитети III пленумининг колхозчилар ва совхоз ишчиларига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш ҳақидаги қарорини қониқарсиз бажараётганликларини қайд қилиб кўрсатди. Район партия комитети ва унинг бюроси бундан тегишли хулоса чиқариб олиши керак.

Ҳ. АБДУСАМАТОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири

Ернинг учинчи сунъий йўлдоши парвозда

Учинчи сунъий йўлдош 15 июль эрталаб соат олтига қадар Ер атрофини 827 марта айланиб чиқди.

Ҳаво очиқ ва булутсиз бўлганда йўлдошни 16 июлда жанубий кенгликнинг 20 градусидан шимолий кенгликнинг 56 градусигача бўлган масофада кўриш мумкин. Учирувчи ракетани 16 июлда жанубий кенгликнинг 10 градусидан шимолий кенгликнинг 48 градусигача оддий кўз билан кўриш мумкин. (ТАСС).

Мирзачўлда савдо-сотиқ ишлари яхшилансин

Мирзачўлнинг унумдор ерларини ўзлаштириш ишлари кенг кўламда давом эттирилаётир. Партия ва ҳукуматимиз мирзачўллик азаматларнинг ижодий меҳнат қилишлари учун ҳамма шарт-шароитларни яратиб бермоқда. Мирзачўл бинокорлари ва пахтакорларини озиқ-овқат ҳамда саноат моллари билан тўхтовсиз таъминлаб туриш учун зарур тадбирлар амалга оширилган. Ҳар куни бу ерга озиқ-овқат, қурилиш материаллари ортган поезд ва машиналар тўхтовсиз қатнаб турибди.

Янги ерларни ўзлаштирувчиларнинг маданий-маиший аҳволини янада яхшилаш мақсадида «Главголодностепстрой» системасида ишчилар таъминоти бошқармаси тузилди. Бу бошқарманинг ўнлаб савдо магазинларини, озиқ-овқат корхоналарини ўзига бирлаштирган Янгиер, Мирзачўл ва Фарҳод таъминот бўлимлари ҳам ташкил қилинган.

Мирзачўлдаги савдо идоралари жойларда савдо-сотиқ шохобчаларини кенгайтириш ва уларнинг аҳолига маданий хизмат кўрсатишини яхшилаш чораларини кўрмоқда. Қисқа вақт ичида аҳоли яшайдиган пунктларда, қурилиш объектларида талайгина савдо дўконлари ва озиқ-овқат магазинлари қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бу йил савдо тармоқлари янада кенгаяди. Йил охиригача яна қўшимча равишда 8 магазин, 10 ошхона, 5 савдо дўкони, битта нон заводи, бирнеча қизил чойхона ва бошқа маиший корхоналар қурилади.

Лекин шуни ҳам айтиш керакки, Мирзачўлдаги савдо идораларининг ишида жиддий камчиликлар ҳам бор. Кўпгина савдо ходимлари аҳолининг кундалик ўсиб бораётган талабларини қондиришда шу куннинг даражасида ишлаётганлари йўқ. «Главголодностепстрой»га қарашли ишчилар таъминоти бўлимлари ўзларига ажратилган озиқ-овқат, саноат молларини ўз вақтида келтириш ва уни савдо шохобчаларига тарқатиш масалалари билан етарли шуғулланмаётирлар. Бу эса савдо-сотиқ планларининг ойдан-ойга бажарилмай қолишига сабаб бўлаётир.

Текширишда Мирзачўл, Янгиер ОРСларига қарашли бир қатор магазинларда макарон, сариғ ёғ, пахта мойи, қант, шакар, гўшт, сут каби кенг истеъмол маҳсулотлари тез-тез бўлиб турмаслиги аниқланди. Ишчи-хизматчилар учун зарур бўлган саноат моллари ҳам кўп вақт топилмайди. Эркаклар ва болаларнинг устки ва оёқ кийимлари доимо бўлмайди. Турли хил ип газламалари билан савдо қилинмайди, идиш-товоқ ва бошқа рўзғор буюмларининг топилиши қийин.

Янгиер ОРСининг бошлиғи ўртоқ Мухидов савдо дўконларида камдан-кам бўлади, харидорларнинг эҳтиёжларини ўрганмайди. Шу сабабли ҳам савдо ишида юқоридагидек анча жиддий камчиликларга йўл қўйилаётир. Янгиер шаҳрида керосин билан савдо қилинмаётгани ҳақида кўпгина шикоятлар тушганига қарамай, ҳалигача ОРС раҳбарлари бу масалани ҳал қилганлари йўқ.

Мирзачўл, Янгиер шаҳарларидаги сабзавот дўконларида, шунингдек «Гулистон», «Мирзачўл», «Социализм» совхозларидаги дўконларда сабзавот маҳсулотлари билан савдо қилиш кенг йўлга қўйилмаган. Бу ерлардаги дўконларда анчадан бери карам, пиёз, сабзи сотилмайди. Бунинг устига бу иш билан ҳеч ким шуғулланмаётир.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, айрим савдо ходимлари контролнинг йўқлигидан фойдаланиб, харидорлар ҳақига хиёнат қилаётирлар. Масалан, Мирзачўл ОРСига қарашли магазинларнинг 20 таси текширилганида, уларнинг 50 процентида харидорлар ҳақига хиёнат қилинганлиги аниқланди. Ўртоқ Балхиев мудир бўлган биринчи, ўртоқ Александрова мудир бўлган 22-магазинларда кўп вақт озиқ-овқат ва саноат моллари белгиланган чакана давлат баҳосидан оширилиб сотилган. 25-магазин мудири ўртоқ Латипов бўлса, гилам, хонатлас ва бошқа саноат молларини савдогарлар орқали ортиқча баҳоларда пуллаган.

Юқоридаги фактларнинг ҳаммаси шуни кўрсатадики, «Главголодностепстрой» қошидаги ишчилар таъминоти бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Носиров ўз ишига масъулиятсизлик билан қараётир. Харидорлар талабини қондириш, уларга маданий хизмат кўрсатишни яхшилаш ўрнига, совет савдоси қоидаларини қўпол равишда бузиш фактларидан хабардор бўлгани ҳолда, шу йўлга ўтиб олган хиёнатчи савдо ходимлари билан муроса қилиб келмоқда.

Мирзачўлда савдо-сотиқ ишларини яхшилаш, аҳоли учун керак бўлган ҳамма нарсани ўз вақтида етказиб беришни йўлга қўйишни область савдо ташкилотларининг раҳбарлари асло унутмасликлари керак.

У. ВАЛИЕВ,
Тошкент областининг савдо ишлари бўйича Давлат бош инспектори.

ПАХТАКОРЛАРГА МАСЛАҲАТ

Ҳар бир картадаги ғўзани талабига қараб сифатли парвариш қилайлик

Шу йил 1 июлгача Тошкент областида ғўзанинг ўсиши ўтган йилларга қараганда анча орқада эди. Масалан: Оржоникидзе районидаги «Сталинград», Охунбобоев номли, «Ленинград» ва Оржоникидзе номли колхозларда шу муддатгача ғўзанинг бўйи 24-28 сантиметр баландликда бўлди ва ҳар туп ғўзада 4-5 тадан ҳосил шохи бўлишига эришилди. Ваҳоланки 1957 йил шу давргача ғўзанинг бўйи 32-36 сантиметр бўлиб, ҳар туп ғўзада 5-6 тадан ҳосил шохи бор эди. Янгийўл районидаги Свердлов номли колхозда шу йил 1 июлгача ғўза тупларининг бўйи 22 сантиметр бўлиб, ҳар тупда ўрта ҳисобда 3 тадан ҳосил шохи бўлган бўлса, 1956 йилнинг шу муддатида бу колхозда ғўза тупларининг бўйи 40 сантиметр ва ҳар тупида 7 тадан ҳосил шохи бор эди.

Худди шундай аҳволни Ўртасарой, Ўрта Чирчиқ, Янгийўл ва бошқа район колхозларида ҳам кўриш мумкин.

Ғўзанинг ўсишдан қолишига май ва июнь ойларида об-ҳавонинг ноқулай келиши ҳам бир мунча таъсир қилди. Аммо кўпчилик колхоз ва бригадалар парвариш ишларини кучайтириб, ғўза қатор ораларини икки томонлама сифатли ишладилар, эрта озиқлантирдилар, суғордилар ва қишлоқ хўжалик зараркунандаларини ўз вақтида қириб ташладилар ва шундай қилиб ғўзанинг ўсишини ҳамда ривожланишини тезлатдилар. Масалан, Оржоникидзе районидаги Хрушчев номли, «Қизил Ўзбекистон», Киров номли колхозларнинг қатор бригадаларида ғўзалар июль ойининг бошларида 40 сантиметргача ўсди, 7-8 тадан ҳосил шохи чиқариб, текис гулга кирди.

Шуни ҳам айтиш керакки, июлнинг биринчи 10 кунлигида ғўзанинг ўсиши анча тезлашди. Аммо ғўза парваришидаги қолоқлик ҳалигача тўлиқ тугатилган эмас.

Об-ҳаво ҳароратининг кўтарилиши, каналларда сувнинг кўплигидан, шунингдек озиқлантириш ва техникадан унумли фойдаланиш йўли билан ғўзанинг ўсишини тезлатиш ҳамда кўплаб ҳосил тўплашига эришиш — ҳозирги кундаги муҳим вазифалардандир.

Шу кунларда асосий эътиборни нималарга қаратиш керак?

Ғўзанинг асосий ҳосил шохлари июль ойида вужудга келади. Шунинг учун ҳам ғўзани суғориш ва озиқлантиришда озгина бўлса ҳам кечикишга йўл қўйиш ярамайди. Шуни ҳам эътиборга олиш керакки, кун исиган сари ғўзада сувнинг буғланиши ҳам кўпаяверади. Бу даврда тупроқда намнинг ва озиқ моддаларининг етишмаслиги ғўзанинг ўсишини ва ҳосилга киришини секинлатибгина қолмасдан, балки шоналарнинг ва ҳосил тугунчаларининг кўплаб тўкилишига сабаб бўлади.

Ғўзанинг ўсишини, ҳосилга киришини таъминлаш, шона ва тугунчаларнинг тўкилишига йўл қўймаслик учун ғўзани суғоришда камчиликлар содир бўлмаслиги зарур. Суғориш бу даврда энг муҳим агротехник тадбир бўлиб, уни сифатли ўтказишга алоҳида эътибор бериш керак. Тупроқнинг яхши намланишига ва сувнинг 70-80 сантиметр чуқурликкача сингишига эришиш зарур. Бунда ернинг сувни шимдиришига қараб уни эгатларда 20-30 соат давомида сақлаш ва ҳар эгатга жуда оз миқдорда, секундига 0,1-0,3 литр ўтказиб қондириб суғориш зарур.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг «Ғўзани суғоришни ўз вақтида ва юқори сифатли ўтказиш тадбирлари тўғрисида» деб чиқарган қарорида кенг майдонларни барча ўқариқлардан тўлиқ фойдаланиб суғориш суръатини тезлатиш зарур деб жуда тўғри кўрсатма берилган. Суғоришни ана шундай ташкил қилиш кенг майдонларни улгуржисига сувдан чиқариш ва техникадан унумли фойдаланиб, ғўза қатор ораларини узунасига ва кўндалангига сифатли ишлаш имконини беради.

Афсуски кўп ҳолларда катта-катта майдонларда суғориш майда бўлакларга бўлиб ўтказилаётир.

Июлда ғўзаларни тез-тез суғориб туриш лозимлигини ҳисобга олиб ва бунинг учун кенг майдонлардаги барча ғўзани ўз вақтида суғориб улгурмоқ учун сувдан унумли фойдаланиш, суғоришни кечасию-кундузи бир хилда давом эттириш ва сувчилар иши устидан, айниқса тунги суғориш даврида контролликни кучайтириш зарур.

Бу даврда ғўза қатор ораларини кўндалангига ишлашнинг аҳамияти жуда катта. Шунинг учун ҳам у суғориш билан боғлаб олиб борилиши шарт. Суғорилган майдонлар ўз вақтида ишланиши керак, бу соҳада кечикишга йўл қўйиш мутлақо мумкин эмас. Суғорилган майдонлар ўз вақтида ишланмаса тупроқдаги нам кўтарилиб, культивация вақтида кесак кўчади, оқибатда ўсимлик илдизлари қаттиқ зарарланади, шона ва ҳосил тугунчалари кўплаб тўкилади.

Бу даврда культиваторларнинг иш органларини яхши созлаш, ернинг етилишини эътиборга олиш муҳим эканлиги ўз-ўзидан маълум. Ғўзанинг илдизларига зарар етказмаслик учун культиваторларнинг ишчи органлари ғўза қатор оралари юмшатилаётганда 8-10 сантиметр чуқурликда ва 13-17 сантиметр кенгликда ишлашга мослаб созланиши керак.

Ҳозирги энг муҳим вазифа шуки, қолган кунларда ғўза парваришини шундай олиб бориш керакки, токи ҳар туп ғўзада 5-6 тадан бўлиқ кўсак етилиши таъминлансин.

Бунга фақат ғўзаларни ўз вақтида маҳаллий ва минерал ўғитлар билан озиқлантириш, суғориш, узунасига ва кўндалангига ишлашни кучайтириш йўли билангина эришиш мумкин. Ғўзани озиқлантирганда шу нарсага эътибор бериш керакки, агар ҳарорат ва тупроқдаги нам етарлик бўлганда фақат азот билан озиқлантирилса, ғўзалар ғовлаб ўсиб, бўйига зўр беради. Бу билан ғўзаларда мўл ҳосил тўплаб бўлмайди. Шунинг учун ҳам июль ойида азотни фосфорга аралаштириб ғўза қаторларига солиш керак. Минерал ва маҳаллий ўғитларни аралаштириб озиқлантириш ҳам яхши натижа беради.

Кўп колхозларда ғўзани минерал ва маҳаллий ўғитлар аралашмаси билан озиқлантиришга етарли баҳо берилмайди. Фан ва тажриба бу усулда озиқлантириш афзал эканлигини кўрсатмоқда. Тажриба станцияларида фақат минерал ўғитлар билан озиқлантиришга қараганда маҳаллий ва минерал ўғитларни қўшиб озиқлантириш ҳар гектар ердан 2-3 центнердан ортиқ ҳосил йиғиб олинишини кўрсатади.

Ғўзани гуллаш ва ҳосилга кириш даврида озиқлантириш нормаси илгари қандай озиқлантирилганига қараб белгиланади.

Ғўзаси ўсишдан қолаётган майдонларда ҳар гектар ерга қўшимча равишда 3-4 тоннадан гўнг солиш мақсадга мувофиқдир.

Илмий-текшириш муассасалари ва илғор хўжаликларнинг тажрибалари ғўзани озиқлантиришни 20-25 июлдан кечиктирмай туғаллаганда яхши натижа берганлигини кўрсатади.

Мана шу агротехника тадбирларини июль ойида ўз вақтида ва сифатли амалга ошириш — ғўзанинг гуллаш фазасини тезлаштиради ҳамда ҳосил тугунчаларининг кўплаб вужудга келишига ёрдам беради. Шунингдек бу тадбирлар ғўзанинг асосий шохларида ҳосил тугунчаларининг кўплаб тўпланишини таъминлайди.

Шу билан бирга июль ойида ғўзани табақалаб суғориш ва озиқлантиришни тўғри йўлга қўйиш, ўсишдан кечикаётган ғўзаларни яхши ғўзаларга етказиб олиш, уларда кўп кўсак тўплаш имкониятини беради.

Буларнинг ҳаммаси пахтадан мўл ҳосил етиштиришда, кўсакларнинг тезроқ пишиб етилишини таъминлашда ва пахта териш машиналаридан унумли фойдаланишда муҳим аҳамиятга эгадир.

Ғўза парвариши июль ойида кучайтирилганидек август ойида ҳам суръатни бўшаштириш мумкин эмас, суғориш, икки томонлама ишлаш ва бошқа тадбирлар ўз вақтида ўтказилиши лозим. Чунки июль ойида олдирилган шонанинг кўпи август ойида кўсакка айланади. Демак, август ойи ҳам ғўза тупларида ҳосил тўплашнинг муҳим давридир.

Агротехника қоидаларига тўлиқ амал қилмаслик ва ишда озгина бўлса ҳам уюшқоқсизликка йўл қўйиш, ҳозир ғўзаси яхши ривожланаётган майдонларда ҳам ҳосилнинг кўплаб нобуд бўлишига олиб келади. Шунинг учун ҳам ғўзаси яхши ўсаётган ва ўсишдан қолаётган майдонларда ҳам ғўза парваришини ишнинг кўзини билган ҳолда ўтказиб, барча майдонларда бирхилда мўл ҳосил тўпланишига эришиш керак. Бунда ғўзани агротехника қоидаларига қатъий амал қилган ҳолда табақалаб парвариш қилишга алоҳида эътибор бериш лозим.

Июль ва август ойларида ҳар бир картадаги ғўзанинг талабига қараб суғориш, озиқлантириш, чеканка қилиш ва бошқа агротехника тадбирларини ўз вақтида амалга ошириш учун барча қишлоқ хўжалик мутахассислари—агрономлар, механизаторлар, сув хўжалиги ходимлари, бригадирлар ва колхоз, совхозларнинг раҳбарлари астойдил ҳаракат қилишлари керак.

Н. МАННОНОВ,
СоюзНИХИ директори, академик.
А. СКЛЯРОВ,
Тошкент область ижроия комитети раисининг ўринбосари.
И. ДОРМАН, А. ДУДКО,
СоюзНИХИ илмий ходимлари.

Барча майдонларда суғоришни ва ғўза қатор ораларини ишлашни сифатли ўтказайлик!

Бўка районидаги „Октябрь 40 йиллиги“ колхозининг аъзолари ғўза парвариши юзасидан июль ойига белгиланган топшириқни ошириб бажариш учун курашмоқдалар.

Июлда мўл ҳосил тўплаймиз

Партия ва ҳукуматимизнинг чексиз ғамхўрликларидан баҳраманд бўлган колхозимиз аъзолари бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштириб, колхозни қолоқликдан чиқариш учун астойдил курашмоқдалар.

Ўтган йили колхозда меҳнатнинг тўғри ташкил этилмагани, ишчи кучларининг камлиги, бунинг устига техникадан ёмон фойдаланилгани учун план бажарилмади. Ўтган йили фақат 20 процент ердаги ғўза наридан бери икки томонлама ишланиб, кейинчалик бу соҳадаги иш тўхтатиб қўйилди. Бунинг устига техникадан унумли фойдаланишга эътибор берилмади. Оқибатда колхозчилар ўт ичида қолиб кетган ғўзаларни тозалаб улгуролмадилар, ҳосил мўлжалдагидан анча кам бўлди. Ҳар гектар ердан фақат 16.5 центнердан, айрим бригадаларда эса бор-йўғи 4 центнердан ҳосил олинди. Натижада колхозчиларнинг меҳнат кунларига жуда оз ҳақ берилди.

Колхознинг 2-МТС ёнидаги қишлоғида ҳосилдорлик айниқса камайиб кетган. Бу ердаги далалар тупроғининг структураси бузилган, колхозчиларда, «энди бу жойларни эпақага келтириб бўлмайди», деган фикр ҳам туғилган эди. Бу йил ана шу далалардаги ҳосилни кўрган кишилар яхши ерни ёмон қилиш ҳам, ёмон ерни яхшилаш ҳам деҳқоннинг ишлашига боғлиқ эканлигига қаноат ҳосил қилмоқдалар. Колхозчиларимиз ҳамма ерлардан бир хилда пахтадан мўл ҳосил етиштирамиз, колхозни қолоқликдан чиқариш учун астойдил курашамиз, деб фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Шуни ҳам айтиш керакки, колхозимизнинг «Сталинград» участкасидаги 500 гектардан ортиқ пахта майдонида фақат 80 кишига яқин ишчи кучи бор. 1-участкада ҳам ишчи кучлари пахта майдонига нисбатан жуда кам. Шунга қарамай, далаларимиздаги ҳозирги иш ўтган йилга нисбатан таққос қилиб бўлмас даражада яхшиланди. Ҳозиргача ғўза 3,5 марта кўндалангига ва узунасига культивация қилинди. 3,5 марта озиқлантирилиб, 1,5 марта суғорилди.

Бунга аввало колхоз бу йил зарур техникани давлатдан сотиб олганлиги, ундан мақсадга мувофиқ ўз вақтида фойдаланаётганлиги, 1045 гектар пахта майдонининг деярлик ҳаммаси икки томонлама ишланаётганлиги, бир қанча бригадаларда кетмонсиз ишлашга кўчирилганлиги, меҳнатни ва меҳнатга ҳақ тўлашнинг тўғри ташкил этилганлиги сабаб бўлди.

Бироқ, ғўзаларимизнинг ҳозирги аҳволига қараб ҳамма ишимиз жойида деб бўлмайди. Кўпгина пахта майдонларимиздаги ғўза ҳосилга кирган, аксари бригадаларда ҳар туп ғўзада 2 тадан кўсак бўлса ҳам, ҳали ғўзаси ривожланишдан орқада қолаётган, қўшимча парвариш талаб қиладиган ерларимиз ҳам бор.

8- бригаданинг 26 гектар, 10- бригаданинг 6 гектар, 1- бригаданинг 15 гектар ердаги ғўзаси чигит қайта экилгани, ўтдан вақтида тозаланмагани, касаллангани, парвариш ўз вақтида ва сифатли бўлмаганлиги сабабли ривожланишдан орқада қолаётир. Бундай аҳвол иши яхши деган баъзи бригадаларимизда хам унча-мунча бор. Колхоз бўйича 100 гектарча ердаги ғўза ҳали бизнинг талабимизга жавоб бермайди. Умуман колхоз бўйича ғўзанинг ҳосилга кириши 1956 йилга нисбатан бирмунча кеч. Ҳали биз ҳар туп ғўзада 2 донадан кўсакка эга бўлганимиз йўқ. Бу эса биздан ишни сира бўшаштирмай июль ойида культивация қилиш, озиқлантириш, ер шароитига қараб суғориш ишларини кучайтиришни талаб қилади.

Яқинда колхоз правлениеси мана шу аҳволни, ишчи кучлари ва техникани ҳисобга олиб, 1 августгача ғўзани бир ярим марта парвариш қилишга қарор қилди. Дастлаб биз бу йил давлатга 2100 тонна пахта етказиб беришга ваъда берган эдик, ҳозир эса мавжуд имкониятларимизни ҳисобга олиб 2440 тонна пахта етказиб бериш тўғрисида қўшимча мажбурият олдик. Колхозчилар ва механизаторлар бу тадбирни маъқуллаб, июль ойида ҳар туп ғўзада 7-8 тадан кўсак ҳосил қилиш учун ҳаракат қилмоқдалар.

Колхозчиларимиз бу вазифани ҳам шараф билан бажариш учун ишни янада кучайтирмоқдалар. Кейинги вақтда улар ғўзани қўшимча озиқлантириш учун 650 тонна маҳаллий ўғит тўпладилар, уни минерал ўғит билан аралаштириб ғўзага солмоқдалар.

Ҳозиргача қилган меҳнатларининг дастлабки самараларини кўриб руҳланган колхозчиларимиз июль ойи тадбирларини ҳам ва ўзларининг социалистик мажбуриятларини ҳам ҳеч шубҳасиз бажарадилар.

И. ҒУЛОМОВ,
колхоз. раиси.

Ғўза чанқамасин ҳам, ғовламасин ҳам

Суратда: Саидаҳмад Маҳмудов сув қуймоқда

Колхозимиз аъзолари бу йил ҳар қачонгидан кўра уюшган ҳолда астойдил ишлаб мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Июль ойида ҳар туп ғўзада 7-8 тадан кўсак ҳосил қилиш бизнинг асл мақсадимиздир.

Июль ойи тадбирларини амалга оширишда сувчиларнинг роли алоҳида аҳамиятга эга. Ҳозир ғўзанинг тақдири сувчининг қўлида дейдилар. Лекин бу ғўзага ҳадеб сув қуябергин деган гап эмас. Сувчининг вазифаси ғўзани чанқатиб қўймасликдан ва уни сув қуйиб ғовлатиб юбормасликдан иборат. Сувни билиб ва ғўзанинг талабига қараб қуйиш керак.

Мен ишлаб турган 7-бригаданинг ер шароити бошқа бригадаларникидан бирмунча фарқ қилади. Ерости сувлари жуда яқин. Агар ғўзанинг сувга бўлган талаби тўғри ҳисобга олинмаса, ҳозир яхши ривожланиб ҳосилга кирган ғўзаларга зарар етиши ҳам мумкин.

Илгари биз шу ерларга эгатма-эгат сув қуярдик. Лекин бу яхши натижа бермасди. Ғўзаларимиз ғовлаб кетиб, ҳосилга зарар етарди. Пахта ўрнига ғўзапоя кўпроқ бўларди. Шунинг учун биз бу йил ғўзани эгат ташлаб суғора бошладик. Бу усулда ҳар туп ғўза сувга нормал равишда қондирилади, сув анча тежалади, сув қуйиш муддати қисқаради. Ғўзанинг сувдан ҳам, ҳаводан ҳам яхши фойдаланишига имкон беради.

Биз ғўзани бир бошдан эмас, балки сувга бўлган талабига қараб мумкин қадар табақалаб суғоришга алоҳида аҳамият беряпмиз. Биз колхозимизда июль ойи тадбирларини амалга оширишда ўз ҳиссамизни қўшамиз.

Саидаҳмад МАҲМУДОВ,
7-бригада сувчиси.

Завқ билан, ҳавас билан...

Ўтган йили шу колхоз далаларини айланиб кўрилганда, бизда ёмон таассурот қолган эди. Далаларда ғўзадан кўра ўт кўп, бор ғўзалар кишини хурсанд қиладиган даражада эмасди. Одамлар ҳам ҳафсаласизлик билан ҳаракат қилардилар, йил охирида эса ҳар гектар ердан бор-йўғи 16,5 центнердан ҳосил олинди.

Лекин бу йил «Октябрь 40 йиллиги» колхозида бутунлай бошқача манзарани кўрасиз. Кўмкўк ғўзалар бир текис ривожланмоқда, ғўзаларнинг ашаддий душмани — бегона ўтлар кўринмайди. Сувдан қолган, чопиғи ўтиб кетган, ёки культивация қилинмаган ер йўқ деса бўлади. Ғўза ораларига кирган кишининг оёғи тўпиғигача юмшоқ ерга ботиб кетади. Агар ўтган йили бу ерга келиб таъби хира бўлган киши ҳозир келиб қолса, беихтиёр қувонади.

Бу йил колхозда ишчи кучларининг ҳам, техниканинг ҳам сони ўзгаргани йўқ, аммо ишлар жуда бошқача. Фарқ шундаки, одамларда ғайрат зўр, иштиёқ баланд. Энди бу ерда илгариги ҳафсаласиз кишилар кўринмайди.

Кўчада ўғит ортилган аравани ҳайдаб кетаётган нуроний киши кўринди.

— Турсунқул ота Шодмонов... У, бир одам билан 10 гектар ерга чигит экиб, 35 центнердан ҳосил олишга ваъда берган. Мана шу кўринган карта Турсунқул отаники. Қаранг, ғўзаси қандай бўлиқ, — деди колхоз раиси ўртоқ Ғуломов.

Колхознинг «Сталинград» участкасида Сотиболди Бобонов бошлиқ бригаданинг 82 гектар пахта майдонида бор-йўғи 7 киши ишлаяпти, лекин ғўзаси 4 марта узунасига, 4 марта кўндалангига культивация қилиниб, икки марта озиқлантирилди, ўтлар йўқотилди.

— Биз,—дейди Бобонов,—бу йил бригадамиздаги ҳар бир ишловчи ҳисобига 23 тоннадан пахта етиштирмоқчимиз. Шу мақсадда июль ойида ғўзани икки марта кўндалангига культивация қилиб, сувдан кейин чиққан ўтларни юлиб олмоқчимиз. Қўшимча озиқлантириш учун гўнг тайёрлаб қўйдик. Кучимиз оз бўлса ҳам, ғайратимиз зўр.

«Октябрь 40 йиллиги» колхозида оз куч билан катта иш қилишни чамалаган, июль ойида 7-8 кўсак ҳосил қилиш учун курашаётган Сотиболди Бобонов, Мустафоқул Эргашев, Бахши Азизов, Она Солиева, Баҳрал Маманов, Илёс Очилов каби бригада бошлиқлари, моҳир механизаторлар, ғайратли кетмончилар оз эмас. Колхознинг қайси бригадасига борманг, иш қизғин.

Колхозда бу йил техникани сотиб олиш билан ундан унумли фойдаланишга катта эътибор берилган. 1045 гектар пахта майдонининг деярлик ҳаммаси икки томонлама ишланаяпти. Бу эса қўл меҳнатини камайтирди, колхозчиларнинг меҳнатини енгиллаштирди ва меҳнат унумдорлигини ошириб юборди. Илгари 0,8 гектар ердаги ғўзани аранг чопган колхозчилар, энди 0,30 гектар ердаги ғўзанинг ўтини ўлдирмоқдалар. К. Азизова, М. Мамаева, М. Турсунова, З. Муртазоева, Ч. Сулаймонова сингари жуда кўп колхозчилар кунлик нормани 0,40-0,50 гектаргача етказиб бажармоқдалар.

Далаларни айланган киши ғўзага икки хил усулда сув қуйилаётганини кўради. Бир жойда қўш эгат қилиб сув қуйилаётган бўлса, иккинчи ерда ҳамма эгатларга сув таралмоқда. Бир хил ерлар икки марта суғорилган бўлса, бир хил карталарда бир сув билан ғўзалар қорайганича турибди. Колхозда ғўзага шундай табақалаб сув қуйишга катта эътибор берилмоқда. Жаббор Кўрчиев, Мамат Тўраев, Худойдод Саъдиев, Жумабой Мусаев, Эшбой Бўтабоев, Саидаҳмад Маҳмудов сингари сувчилар ғўзага табақалаб сув қуйишда зўр маҳорат билан ишламоқдалар.

Колхозчилар июль ойида ғўзани қўшимча озиқлантириш учун 600 тоннадан кўп маҳаллий ўғит тўплашган. Ҳозир қайси бригадага борманг қизғин иш, жадал ҳаракатни кўрасиз. Кимлар карта четларига уйиб қўйилган маҳаллий ўғит билан минерал ўғитни элаб аралаштирмоқда, кимлар тайёрланган ўғитларни аравага ортиб, далага томон шошилади. Кимлар ғўзаларни танлаб чеканка қилиш, яна кимлардир сувдан кейин онда-сонда бош кўтарган ўтларни юлиб ташлаш билан банд. Сувчилар қулоқ бошида, пайкаллар орасида кезади, механизаторларнинг ҳам кўндалангига, ҳам узунасига бемалол ишлаётган тракторларининг овози дала бўйлаб янграйди. Бу ишларнинг ҳаммаси бир-биридан муҳим, бири-биридан афзал, бири-иккинчисини тўлдиради.

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

Яна 3680 гектар пахта майдонини культивация қилиб берамиз

Механизация пахтачиликда ҳал қилувчи роль ўйнайди. Лекин то сўнгги йилларгача бизнинг колхозда техниканинг ҳамма афзалликларидан тўла фойдаланилмай келинди.

Лекин бу йил колхоз давлатдан ўзига зарур бўлган техникани сотиб олгач, ундан унумли фойдаланиш таққос қилиб бўлмас даражада яхшиланди. Илгари чигит экишдан олдин ерларни чизель қилишга МТС раҳбарлари сира йўл бермасдилар. Бу йил эса деярлик ҳамма ерга чизель қилиб чигит экилди. Бу эса колхозимизда кўп меҳнат талаб қиладиган, ҳосилга катта зарар етказадиган ёввойи ўтларнинг илдизини анча қуритди.

Ўтган йили фақат 20 процент пахта майдони икки томонлама ишланган, кўндалангига фақат икки марта наридан-бери культивация қилинган эди. Бу йил деярлик ҳамма пахта майдони икки томонлама ишланмоқда. Ҳозиргача 3,5 марта кўндалангига, 3,5 марта узунасига культивация қилинди. Ғўза қатор оралари 60x60 ва 50x50 схемасида бўлгани учун тракторларни ҳар икки томонга қараб ишлатиш учун катта имконият туғилди.

Шундай қилиб бу йил колхозимизда механизация учун катта йўл очилди. Шу сабабли механизаторларимиз зўр ғайрат билан астойдил ишлаб, колхозчиларга жуда катта ёрдам бермоқдалар. Моҳир механизаторларимиздан ўртоқ Михаил Галин мавсум бошидан бери 878 гектар ердаги ғўзани узунасига ва кўндалангига культивация қилди.

Яқинда биз, механизаторлар колхоз правлениесининг июль ойи учун мўлжаллаган тадбирларини муҳокама қилдик ва ғўза қатор ораларини камида 1,8 марта культивация қилишни ўзимизга вазифа қилиб олдик. Бу эса яна 3680 гектар ерни ҳар икки томонга қараб культивация қилиш демакдир.

Муроддин ҲОМИДОВ,
1-участка бригада механиги.

Чеканка ўз вақтида ўтказилса ҳосилга-ҳосил қўшилади

Биз бу йил 71 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 27 центнердан ҳосил олиш учун бел боғлаганмиз. Ҳозиргача мана шу мақсадга эришмоқ учун барча пахта майдонимиздаги ғўзани тўрт марта кўндалангига, тўрт марта узунасига культивация қилиб, уч марта озиқлантирдик. Лекин ерости сувлари яқин бўлгани учун ғўзани фақат бир марта суғордик. Шунга қарамай ҳозир айрим бўлак ерлардаги ғўзаларда 14-15 тадан шох бор.

Колхозимизда июль ойи тадбирлари амалга оширилаётган бир пайтда биз июль ойида ўз даламизда ғўзани икки марта узунасига ва кўндалангига культивация қилиш, ўғитлаш, суғоришдан ташқари ғўза чеканкасини ўз вақтида сифатли ўтказиш учун курашмоқдамиз. Ғўзани агротехника қоидаларига амал қилган ҳолда чеканка қилиш — пахта ҳосилини оширишда катта аҳамиятга эга. Шунинг учун биз танлаб чеканка қилишни бошлаб юбордик.

Баъзи кишилар ғўзани суғоргандан кейин чеканка қилиш керак дейдилар. Менингча бу нотўғри. Чунки ғўза суғорилганда зўр бериб бўйига қараб ўса бошлайди. Сувнинг кучи ғўзанинг бўйига кетади. Агротехника қоидасида айтилишича ғўзани ҳаддан ташқари ўстириб юбориш фойдали эмас. Агар ғўза чеканка қилингандан кейин суғорилса, шохлардаги ҳосилга фойдаси кўп бўлади. Сув ҳосилни кўпайтиришга ёрдам беради. Шунинг учун биз ғўзани сувдан олдин чеканка қилишга ҳаракат қиляпмиз.

Биз ғўзани культивация қилиш, чопиш, қатор ораларидаги ўтларни йўқотиш, озиқлантириш, суғориш каби тадбирларни амалга ошириб келдик. Июль ойида эса мана шу тадбирлардан ташқари ғўзани чеканка қилиш ҳам лозим. Ғўзани чеканка қилиш ҳосилга-ҳосил қўшади, ғўза бўйига ўсмай, ҳосилга зўр беради.

Баҳрал МАМАНОВ,
комсомол-ёшлар бригадасининг бошлиғи.

1. Суратларда бир группа колхозчилар 6-бригада ғўзаларини танлаб чеканка қилаётирлар. 2. Колхоз раиси Ғуломов (чапда) ва 6-бригада бошлиғи Маманов ўртоқлар чеканканинг сифатини текшириб кўрмоқдалар. 3. Илғор механизатор Михаил Галин. У ҳозиргача 900 гектарга яқин ердаги ғўзани культивация қилди.

В. Салов фотоси.

Редакцияга хатлар

Устахоналар тўла жиҳозлансин

Мактабда меҳнат дарсини яхши йўлга қўйишда тўгарак машғулотларининг ҳам роли каттадир. Бу, ўз навбатида ўқувчиларда меҳнатга бўлган қизиқишни орттиради.

Мен меҳнат дарси машғулотларини тўгарак ишлари билан қўшиб олиб бораман. Мактабда ташкил этилган дурадгорлик тўгараги иш плани меҳнат дарси программасига қараб тузилган. Тўгарак машғулотлари болаларга дурадгорлик касбига нисбатан катта қизиқиш уйғотмоқда. Буни болаларнинг ўзи ясаган турли асбоб, буюмлардан яққол кўриш мумкин. Мактаб ўқувчилари янги ўқув йили давомида Ер сунъий йўлдошининг макетини ясашга муваффақ бўлдилар. Мазкур макет шаҳар мактаблари ўқувчилари тўгарак машғулотларида тайёрлаган ишлари виставкасида кўрсатилиб, юқори баҳо олди. Биз келгусида ўқувчилар билан яна кўп иш қилишимиз мумкин. Бироқ, ўқувчилар бошлаб берган ташаббусни давом эттириш учун мактабда тўла шароит яратиб берилмаган. Мактабдаги дурадгорлик устахонаси керакли асбоб-ускуналар билан тўла таъминланмаган. Устахонада, ҳатто зарур инвентарлар етишмайди. Натижада Ер сунъий йўлдоши макетини ясаш учун зарур материалларни ўқувчилар ўз уйларидан олиб келишга мажбур бўлдилар. Ўқувчилар «Ленин Смольнийда» деган макетни ясашга киришиб, анча қийинчиликларга учрадилар. Чунки макет учун керакли материаллар бизда йўқ. Биз, бу ҳақда мактаб дирекциясига бир неча бор мурожаат қилдик. Мактаб директори ўртоқ И. Ҳошимов ва мактаб зовхози ўртоқ М. Қўчқоровлар бу ҳақли талабга қулоқ солмай келмоқдалар. Ваҳоланки, мактаб устахонасини зарур асбоб-ускуна ва инвентарлар билан таъминлаш учун фонд ажратилган. Тўгарак машғулотларига ҳам мактаб фондидан тегишли маблағ ажратиш керак.

Меҳнат дарсини мазмунли олиб бориш учун дастлаб устахоналарни яхши жиҳозлаш, асбоб-ускуналар билан тўла таъминлаш керак. Мактаб дирекциясидан ана шуларни талаб этамиз.

И. БЕЗОБРАЗОВ,
Тошкент шаҳридаги 75-мактабнинг меҳнат дарси ўқитувчиси.

Мактаб музейи ташкил этилсин

Ўқувчиларимиз физика, химия, геометрия, география, табиёт ва бошқа фанларга оид кўргазмали материаллар, турли макетлар ясайдилар. Чевар қизлар ажойиб кашталар тикадилар, ҳаваскор ёш рассомлар дуруструна асарлар яратадилар ва ҳоказо. Бу нарсалар ёзги каникул келиши биланоқ йўқолиб кетади. Уларнинг энг яхшиларини, намуна бўладиганларини сақлаб қолишга ҳеч ким эътибор бермайди. Ваҳоланки бу нарсаларнинг ҳар бири мактаб музейи учун ажойиб экспонат бўлиши мумкин эди. Бу эса ўқувчиларни яхши-яхши нарсалар яратишга даъват қилиши мумкин. Шунингдек бундай музейнинг ташкил этилиши бир томондан, мактабда политехника таълимининг қандай йўлга қўйилганлигини кўрсатувчи бир кўзгу бўлса, иккинчи томондан, болаларни меҳнатсеварликка, турли касбларни эгаллашга даъват қилинган ҳам бўлур эди. Учинчидан, ҳар бир мактабнинг тарихини яратишга катта ёрдам беради.

Бундай музейни ташкил этиш учун махсус хона керак бўлади. Шунингдек мавжуд лаборант штатида турувчи бир киши бу ишга масъул бўлиши лозим. Бунга мактаб дирекцияси катта эътибор бериши талаб этилади.

Фикримизча, бу таклифни шаҳар ва область халқ маорифи бўлимлари ўрганиб чиқиб, ҳамма мактабларда шундай музейлар ташкил этилса, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Л. РАФИҚОВ,
республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи.

Колхоз кутубхонаси қачон очилади?

Чиноз районидаги «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхозида ўтган йили кутубхона ташкил этилиб, 5700 сўмлик турли китоблар сотиб олинган эди. Кутубхона ўша кезлари бир неча кун ишлади. Колхозчилар бундан ниҳоятда хурсанд бўлдилар. Лекин кўп ўтмай кутубхона эшигига қулф тушди. Колхоз раиси И. Аҳмедов, бошланғич партия ташкилотининг секретари М. Мирзаев ўртоқларнинг бепарволиги натижасида кутубхона шу чоққача ишламай, китоблар чанг босиб ётибди.

Колхозчилар бу аҳволдан ранжиб, колхоз раисига ва бошланғич партия ташкилотининг секретарига бир неча марта мурожаат қилдилар. Лекин кутубхона иши ҳамон йўлга қўйилган эмас.

Пахтадан мўл ҳосил олиш учун курашаётган колхозчилар колхоздаги ягона кутубхонанинг очилишини ва маданий хизмат қилишини талаб этадилар.

Х. ЭГАМБЕРДИЕВ.

Студентлар бўз ерларга борадилар

Мамлакатимизнинг бепоён қўриқ ва бўз ерларида мўл ғалла ҳосили етиштирилди. Кўпгина ватанпарвар ёшлар ана шу ҳосилни йиғиб, давлатга топшириш ишига муносиб ҳисса қўшиш мақсадида қўриқ ва бўз ерларга бориб ишлаш истагини билдирмоқдалар.

Тошкентдаги Низомий номли педагогика институти комсомол комитетига ҳозиргача 200 га яқин ариза тушди. Бу аризаларда студентлар Янгиерга бориб ишлаш истагини изҳор қилганлар. Булар орасида коммунист-студентлардан Ҳ. Раҳмонов, А. Расулов, Д. Мақсудова, Б. Бобомуродова ва бошқалар бор.

Бундан ташқари кўпгина студентлар шу ойнинг охирида Қозоғистонга жўнаб кетадилар ва у ерда 2 ой меҳнат қиладилар.

Институт ёшларининг бу ватанпарварлик ташаббуси тақдирга сазовордир.

А. ТОҒАЕВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„Отни қамчиламасангиз пойгада яна кейинда қоласизлар“

Ўрта Чирчиқ районидаги айрим колхозларнинг раҳбарлари ўтган йилги аччиқ сабоқдан ўзларига тегишли хулоса чиқариб олмай, бу йил ҳам ғўза парваришида бепарволикка йўл қўйиб келаётганликлари, бунинг натижасида колхозлар ғўза парваришида кейинда қолаётганликлари ҳақида газетамизда юқоридаги сарлавҳа остида танқидий мақола босилган эди.

Меҳнаткашлар депутатлари Ўрта Чирчиқ район Совети ижроия комитетининг раиси ўртоқ Ортиқхўжаевнинг редакциямизга ёзишича текширишда мақолада кўрсатилган камчиликлар борлиги аниқланган. Текшириш натижаси район ижроия комитети ва район партия комитетининг қўшма мажлисида муҳокама қилинган ҳамда ғўза парваришидаги нуқсонларни тез вақт ичида бартараф қилиш ва ўсишдан кейинда қолган ғўзаларни яхши ривожланган ғўзаларга етказиб олиш учун тадбирлар белгиланган. Максим Горький номли, Ленин номли ва Сталин номли колхозларда ғўза парваришининг қониқарсиз аҳволда экани кўрсатилиб, шу колхозларнинг раислари қаттиқ огоҳлантирилган.

БОСИЛМАГАН ХАБАРЛАР ИЗИДАН

Эътибордан узоқдаги участка

Орджоникидзе районидаги Охунбобоев номли колхознинг Ворошилов участкаси марказдан 6 километр узоқда. Колхоз правлениеси ва бошланғич партия ташкилоти кўпроқ яқиндаги бригадаларга эътибор бериб, узоқда турадиган колхозчиларнинг ҳол-аҳволидан хабар олмайди. Шунинг учун ҳам Ворошилов участкасида маданий-оқартув ишлари ҳозиргача йўлга қўйилмай келади, дейилади редакцияга келган бир хатда. Редакция текшириш ва ёрдам бериш учун хатни район ижроия комитетига юборган эди.

Орджоникидзе район ижроия комитетидан редакциямизга хабар қилишларича текширишда хатда кўрсатилган фактлар тасдиқланган. Район ижроия комитети Ворошилов участкасини электрлаштириш, радиолаштириш, медпункт очиш тўғрисида колхоз правлениесига кўрсатма берган. Шунингдек Ворошилов участкасида савдо точкаси ташкил қилиш Қибрай сельпосининг раҳбарларига топширилган.

ПРАГАДА ЧЕХОСЛОВАК-СОВЕТ ДЎСТЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН МИТИНГ

ПРАГА, 14 июль. (ТАСС). Чехословакия телеграф агентлигининг хабар беришича, бугун, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари ва Чехословакия Республикаси Президенти Антонин Новотний ҳамда унинг ҳамроҳлари Совет Иттифоқига дўстона визитдан кейин қайтиб келган кунда Прагада чехословак-совет дўстлигига бағишланган катта митинг бўлди.

Пойтахтнинг минглаб аҳолиси Совет Иттифоқидан қайтиб келган чехословак партия ва давлат арбобларини табриклаш учун Прага кремлига келдилар. Чехословакия Коммунистик партияси Прага шаҳар комитетининг биринчи секретари А. Крчек Прага аҳолиси номидан А. Новотнийни ва унинг ҳамроҳларини табриклади.

Шундан кейин Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари ва Чехословакия Республикаси Президенти А. Новотний митинг қатнашчиларига қарата нутқ сўзлади. Унинг нутқи чехословак ва совет халқлари ўртасидаги қардошларча дўстлик шарафига гулдурос қарсаклар ва табрик сўзлари билан кўп марта бўлиниб турди.

СОВЕТ АВИАХИМИЯ ЭКСПЕДИЦИЯСИНИНГ ЭРОНДА БЎЛИШИ

ТЕҲРОН, 14 июль. (ТАСС). Эрон қишлоқ хўжалик министри Ахавийнинг таклифига мувофиқ, совет авиахимия экспедициясининг Теҳронда меҳмон бўлиб турган бир группа аъзолари кеча Кереж яқинида жойлашган Розихасарак илмий-текшириш институтини бориб кўрдилар. Институтни кўздан кечириб бўлгандан кейин, Ахавий Эронга ўз вақтида ва самарали ёрдам кўрсатилганлиги учун Совет Иттифоқи ҳукуматига Эрон ҳукумати номидан миннатдорчилик билдирди ҳамда чигирткани йўқотиш ишида кўрсатган ёрдамлари учун экспедиция аъзоларига самимий ташаккур изҳор қилди.

СССРнинг Эрондаги элчиси Н. М. Пегов кечқурун экспедиция аъзолари шарафига қабул маросими ўтказди. Қабул маросимида ҳозир бўлганлар орасида қишлоқ хўжалик министри Ахавий, унинг ўринбосари Фатемий, қишлоқ хўжалик министрлигининг раҳбар ходимлари, журналистлар бор эди.

Совет авиахимия экспедициясининг 4 самолёти бугун эрта саҳарда ватанга жўнаб кетди.

СССР БИЛАН ЭРОН ЎРТАСИДА БЕВОСИТА ТЕМИР ЙЎЛ АЛОҚАСИ ЎРНАТИЛИШИ

СССР Йўллар министрлигининг ва Эрон йўллар министрлигининг вакиллари ўртасида яқинда олиб борилган музокаралар натижасида Москва билан Теҳрон ўртасида бевосита пассажир алоқаси ўрнатиш ҳақида бир битимга келинди. Бу линияда чегарадаги Жулфа темир йўл станциясида пересадка бўлади.

Москва — Теҳрон линиясида темир йўл алоқаси 1958 йил 28 июнда бошланди ва Москва — Жулфа участкасида СССР темир йўлларининг вагонлари, Жулфа — Теҳрон участкасида эса, Эрон темир йўлларининг вагонлари қатнайди.

Москва — Жулфа вагони Москвадан шанба кунлари жўнаб кетади ва сешанба кунлари Жулфага келади.

Пассажирлар Москва — Теҳрон линиясида купон дафтарчаларига мувофиқ қатнайдилар.

ИРОҚДАГИ ВОҚЕАЛАРГА ДОИР

ИРОҚ РЕСПУБЛИКАСИ ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ ◆ ИРОҚ ҚОРОЛИ ФАЙСАЛ ҚАМОҚҚА ОЛИНДИ ◆ НУРИ САИД ЎЛДИРИЛДИ

БАЙРУТ, 14 июль. (ТАСС) Бағдод радио станцияси бугун Ироқ армияси қўмондонлигининг Ироқ халқига мурожаатини эшиттирди. Мурожаатда бундай дейилади: биз мамлакатни ва унинг бойликларини империалистлар қўлига бериб қўйган жиноятчилар ҳокимиятидан азиз ватанимизни озод қилиш ишига киришдик.

Биродарлар! Армия — халқнинг бир қисмидир. У сизнинг армиянгиздир. Армия сизлар орзув қилган нарсани амалга оширди. Шу сабабли сизлар қонхўрларга ва Нури Саид тўдасига қарши курашда армияни қўллаб-қувватлашингиз лозим. Ёш Ироқ Республикасига қарши империализм томонидан уюштирилиши мумкин бўлган фитналардан ҳимоя қилиш ишида халқнинг мадади бўлган тақдирдагина биз тўла ғалабага эриша оламиз. Сизларни империализмга қарши актив кураш олиб боришга чақирамиз. Биз билдирамизки, дейилади яна мурожаатда, ҳукумат халқ вакилларидан ва халқнинг ўзи томонидан сайланади. Бизнинг мамлакатимиз Ироқ Республикаси деб аталади. У араб сиёсатини амалга оширади ва Бандунг конференциясининг қарорларига қаттиқ риоя қилади.

Вақтинча республика давлат кенгаши тузилиб, бу кенгаш халқ томонидан президент сайланганига қадар республика президенти вазифаларини адо этиб туради. Бу кенгаш қуйидаги составда тузилди: кенгаш раиси — генерал Нодим Аррифои, кенгаш аъзолари — Муҳаммад Маҳди Кубба ва Холид Нахшбанди.

Ироқ республикасининг муваққат давлат кенгаши Ироқ республикасининг барча қуролли кучлари бош қўмондони қилиб Абдилкарим Қосим тайинланганлиги тўғрисидаги декретни эълон қилди. Ўша декрет билан Абдилкарим Қосим Ироқ республикаси ҳукуматининг бошлиғи қилиб ҳам тайинланди. Король ҳокимияти томонидан белгиланган ҳамма ном ва унвонлар бекор қилинади.

* * *

ДАМАШҚ, 14 июль. (ТАСС). Ироқ республикаси бош министрининг ўринбосари полковник Абдил Салом Муҳаммад Ориф Бағдод радиоси орқали Ироқ халқига мурожаат қилди. Мурожаатда бундай дейилади:

«Ироқ халқи ўзининг содиқ фарзандларига ва миллий қуролли кучларига таяниб, ватанни жиноятко-рона шайканинг ҳукмронлигидан озод қилиш учун отланди. Империалистлар бу шайкани халқнинг тақдирига, унинг бойликларига хўжайинлик қилиш учун ўз манфаатларини ва ўз шахсий фойдасини кўзлаб ҳокимият тепасига қўйган эди».

Ориф халқни «халқ манфаатларини менсимаган золимлар шайкасини супуриб ташлаган» армияни қўллаб-қувватлашга даъват этди. У «ватанимиз манфаатлари йўлида самарали иш олиб бориш учун қаттиқ туришга, осойишталикка ва жипслашишга, тартиб, бирлик ва ҳамкорликни сақлашга» даъват этди.

Ориф Ироқ республикасининг ҳукумати «бошқа араб ва мусулмон мамлакатлари билан қардошларча алоқани таъминлаши лозим, у, БМТ принципларига мувофиқ ҳаракат қилиши ҳамда ватан манфаатларини кўзлаб тузилган ва Бандунг конференцияси қарорларига мувофиқ бўлган мажбуриятлар ва шартномаларга риоя қилиш лозим» деди.

«Биз,—деди Ориф,—Ироқ халқини ўзининг ёш республикаси тузилганлиги билан табриклаймиз ва қутлаймиз. Бу республика халқнинг жонажон республикасидир ва у, халққа садоқат билан хизмат қилади»

* * *

БАЙРУТ, 15 июль. (ТАСС). Бағдоддаги радио хабар беради: Ироқ пойтахтидаги революцияни қувватлаш ва унга хайрихоҳлик билдириш юзасидан кеча оммавий халқ намойиши бўлиб ўтди. Намойишчилар: «Яшасин революция!», «Яшасин араблар бирлиги!», «Ҳамма арабларнинг кураши ҳам битта, мақсади ҳам битта!» деган шиорларни кўтариб чиқдилар.

Бағдоддаги радио берган хабарда таъкидланиб айтилишича, ҳозирги вақтда республика ҳукуматининг ҳокимиятини бутун Ироқ территорияси танимоқда ва республика ҳукумати бутун Ироқ территориясида контроллик қилмоқда. Бутун мамлакатда аҳвол барқарор бўлиб турибди. Аҳолига, баъзи доиралар атайин ёвуз мақсадларда тарқатаётган ҳар хил иғво хабарларга ишонмангиз ва фақат республика ҳукуматининг расмий аҳборотинигина тинглангиз, деб айтилмоқда.

* * *

ПАРИЖ, 14 июль. (ТАСС). Франс Пресс агентлигининг мухбири Истамбулдан хабар беради: Бугун бу ердаги обрўли доираларнинг айтишича, Ироқ республикаси ҳукумати Бағдод пактини бекор қилган.

* * *

ПАРИЖ, 14 июль. (ТАСС). Франс Пресс агентлиги билдиради: Қоҳира радиосининг бугун билдиришича, Ироқ короли Файсал Ироқ армиясининг офицерлари томонидан қилинган давлат ўзгариши муносабати билан бугун эрталаб қамоққа олинган.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, 15 июль (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентлиги мухбирининг Бағдод радиосининг хабарига асосланиб, Байрутдан хабар қилишича, Ироқнинг собиқ бош министри Нури Саидни халқ қўлга туширган ва ўлдирган. Нури Саиднинг жасади Бағдоддаги одил суд саройига келтирилган.

* * *

ҚОҲИРА, 15 июль. (ТАСС). Қоҳирадаги радио хабар беради, расмий вакил Қоҳирада гапириб, Бирлашган Араб Республикаси Ироқ Республикасини танишга қарор қилди, деб айтди.

* * *

ПАРИЖ, 15 июль. (ТАСС). Франс Пресс агентлигининг мухбири Анқарадан хабар беради: кеча кечқурун Туркия пойтахтида Туркия президенти Жалол Бояр, Эрон шоҳи Муҳаммад Ризо ва Покистон президенти Искандар Мирза ғоят махфий вазиятда учрашдилар.

Маълумки, Бағдод пактида қатнашувчи мусулмон мамлакатлари бошлиқларининг кенгаши 15 июлда Истамбулда очилиши керак эди, бироқ Ироқдаги давлат ўзгариши муносабати билан бу кенгаш Туркия пойтахтига кўчирилди.

АНГЛИЯ ҲУКУМАТИНИНГ ФАВҚУЛОДДА МАЖЛИСИ

ЛОНДОН, 15 июль. (ТАСС). Англия бош министри Макмиллан Ироқдаги аҳволни муҳокама қилмоқ учун кеча кечқурун ўз ҳукуматининг фавқулодда мажлисини чақирди. Мажлис тўрт ярим соат давом қилиб, ярим кечада тугади. Мажлис тамом бўлгандан кейин ҳеч қандай расмий баёнот бўлмади.

АҚШ БИРЛАШГАН МИЛЛАТЛАР ТАШКИЛОТИНИНГ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИНИ ЧАҚИРИШНИ ТАЛАБ ҚИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК, 15 июль (ТАСС). Маълум бўлишича, Қўшма Штатлар Яқин ва Ўрта Шарқдаги «аҳволни» кўриб чиқиш учун Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгашини ошиғич равишда чақиришни талаб қилди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг секретариати Хавфсизлик Кенгашининг мажлиси 15 июль эрталаб соат 10 да бўлади деб расмий равишда эълон қилди. Хавфсизлик Кенгаши расмий равишда «Ливан масаласига» атаб ўтказилади.

ОҚ УЙДА КЕНГАШ

Кеча куннинг иккинчи ярмида Эйзенхауэр конгрессдаги иккала партиянинг раҳбарлари билан «Ўрта Шарқдаги аҳволни муҳокама қилишга» бағишланган икки соатлик кенгаш ўтказди. Оқ уйда бўлган бу кенгашда республикачилар партиясининг ва демократлар партиясининг сенатдаги ва вакиллар палатасидаги раҳбарлари, сенат ва вакиллар палатасидаги ташқи ишлар комиссиясининг, қуролли кучларга доир ишлар билан шуғулланувчи комиссиянинг ва маблағлар ажратиш комиссиясининг энг нуфузли аъзоларидан ташқари Жон Фостер Даллес, Марказий разведка бошқармасининг раҳбари Аллен Даллес, АҚШ ҳарбий бошқармаларининг раҳбарлари ҳамда ҳукуматнинг юқори мансабдаги бошқа ходимлари ҳам ҳозир бўлдилар.

Мухбирларнинг фикрича, конгресс раҳбарлари билан ўтказилган бу кенгаш АҚШ ҳукуматининг Яқин ва Ўрта Шарқ ишларига қурол кучи билан аралашуви лозим бўлиб қолган ҳолда бунинг учун конгресснинг қўллаб-қувватлашини олдиндан таъминлаб қўйишга интилаётганлигини кўрсатади.

Кеча Оқ уйда бўлган кенгаш қатнашчиларининг кўпчилиги шу кенгашда қабул қилинган қарорларнинг қандай характерда бўлганлигини муфассал айтиб беришдан бош тортди.

ЛИВАНГА АМЕРИКА ҚЎШИНЛАРИ ТУШИРИЛДИ

НЬЮ-ЙОРК, 15 июль. (ТАСС). Оқ уй бугун расмий эълон қилишича, АҚШ денгиз пиёда аскарлари бўлинмалари Ливанга туширилган.

Юнайтед Пресс интернейшнл агентлигининг хабарига кўра, президент Эйзенхауэр бу тадбир Ливан президенти Шамуннинг қатъий талабига жавобан амалга оширилди, деб айтган.

Ассошиэйтед Пресс агентлигининг хабарига қараганда, Ливанга туширилган бўлинмаларнинг сони 5 минг кишидан ортиқдир.

Ёш натуралистлар. В. Бектуганов фотоэтюди.

Ёш ўлкашунослар

Икки табақали катта дарвозадан сувлар сепилган, муздек ҳавоси кишига роҳат бахш этиб турган ҳовлига кириб бордик. Йўлка чеккасида сўриларга тараб қўйилган ток навдаларидаги ғуж-ғуж узумлар, атрофда яшнаб ётган ранг-баранг гуллар, ариқда шилдираб оқаётган шишадек тиниқ сув — буларнинг ҳаммаси боғнинг ҳуснини очиб юборган.

Эшикдан кириш биланоқ кишини ўзига тортувчи бу жой болаларнинг республика экскурсияси — туристик станциясидир. Бу станция мактаб ўқувчиларининг ёзги каникули бошланиши билан ўз фаолиятини кучайтириб юборди. Шуни айтиш керакки, илгари станцияга кўпроқ шаҳардаги мактаб ўқувчилари жалб қилинар эди. Ҳозир станция ўз фаолиятини анча яхшилаган. Бу ерга республиканинг бошқа областларидаги район ва шаҳарлардан кўплаб ўқувчилар келадиган бўлиб қолдилар. Бу йилги мавсумда экскурсия-туристик станция йўли билан уч мингдан ортиқ ўқувчи Иттифоқимизнинг турли жойларига бориб, ўз каникулларини кўнгилли ўтказадилар, яхши дам оладилар.

Самарқанд, Бухоро, Хоразм, Фарғона ва бошқа жойлардан ёзги каникул даврида Тошкентга 700 дан ортиқ ўқувчи келади. Бу ўқувчиларнинг дастлабки группаси июнь ойидаёқ пойтахтга келган эди. Экскурсия-туристик станция ходимлари областдан келган ўқувчиларни Тошкентдаги саноат корхоналари, табиёт, тарих ва санъат музейлари, ҳайвонот боғи, астрономия обсерваторияси ва шаҳар атрофидаги колхоз, совхозларга олиб борадилар. Бундан ташқари ўқувчилар кекса революционерлар билан учрашиб, уларнинг тарихий воқеалар тўғрисидаги хотираларини тинглайдилар.

Шунингдек, Тошкент областидан 1,5 мингга яқин ёш ўлкашунос Самарқанд, Бухоро, Фарғона, Хоразм областлари, Чирчиқ, Оҳангарон каби шаҳарларга бориб, тарихий ёдгорликлар, шаҳарларнинг ҳозирги ҳаёти билан танишади.

Экскурсия-туристик станция орқали бу йил Москва ва Ленинград шаҳарларига 200 ўқувчини юбориш планлаштирилган. Ёш туристларнинг саёҳат программаси қизиқарлидир. Ўқувчилар Москва, Ленинграддаги тарих музейларини, завод ва фабрикаларни, паркларни, Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик виставкаси павильонларини томоша қиладилар. Бундан ташқари Зоя Космодемьянская ва Олег Кошевой вафот этган жойлар билан танишиб, ёш қаҳрамонларнинг оила аъзолари билан суҳбатда бўладилар. Яқинда туристларнинг 87 кишидан иборат группаси Москвага жўнаб кетди. Улар пойтахтда бир ҳафта бўладилар.

Экскурсия-туристик станция томонидан уюштирилаётган саёҳатлар ўқувчиларни жуда қизиқтирмоқда. Чунки у ёш гражданларни бепоён Ватанимиз билан таништиради, уларнинг мактабда олган географик ва тарихий билимларини бойитади.

Т. ҲАКИМОВ.

ТОШКЕНТ ИППОДРОМИДА

Бутуниттифоқ чавандозлик спорти мусобақаларида енгиб чиққан отларнинг муваффақиятлари

13 июль якшанба куни Тошкент давлат ипподромида ўтказилган навбатдаги синовларда Бутуниттифоқ чавандозлик спорти мусобақаларида яқинда муваффақият билан иштирок қилган бир группа қорабайр отлар қатнашди. Маълумки, Ўзбекистоннинг чопқир отлари Москва ипподромида бир қанча совринларни олишга муваффақ бўлган эди.

Наманган областининг «Правда» колхозидан юборилган Сапархон номли чопқир от Тошкентдаги мусобақада биринчи марта қатнашди. Чавандоз Қодиров минган бу от 2400 метрлик масофага 2 минут 57 секундда етиб келди. Наманган областининг «Сталинград» колхозида боқиб ўстирилган «Оқ ёл» деган от шу маррага иккинчи бўлиб етиб келди.

Беловодск номли ипподром призи учун 1600 метрлик масофада ўтказилган пойга маррасига Фарш деган от 1 минут 57 секундда етиб келди, Фэд деган от маррага етиб келишда Фаршдан фақат бир бош орқада қолди, холос. Бу отларнинг иккови Жиззахдаги 76- от заводида ўстирилган.

Фрунзе ипподроми номидаги совринни олиш учун икки яшар қорабайр отлар иштирокида бўлган пойгада Тошкент зотли йилқи совхозининг «Фаталист» деган оти маррага биринчи бўлиб етиб келди. Чавандоз Усмонов чоптирган бу от 1000 метрлик масофани 1 минуту 12 секундда босиб ўтиб, жуда яхши натижага эришди.

Шу кунги синовларда ҳаммаси бўлиб 50 дан кўпроқ от қатнашди.

(ЎзТАГ).

Ўрта Осиё ва Қозоғистон республикаси студентларининг спорт ўйинлари

Ўтган дам олиш куни Тошкентдаги «Спартак» стадионида Ўрта Осиё зонаси студентлари спорт ўйинларининг тантанали очилиш маросими бўлди.

Соат 18.30. Футбол майдонида мусобақага қатнашувчи спортчилар саф тортиб турибдилар. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги физкультура ва спорт комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Муҳамедов мусобақа қатнашчиларини ўқув йилининг якунлангани билан қизғин табриклайди ва уларга мусобақада янги муваффақиятлар тилайди. Совет Иттифоқи Давлат гимни янграйди. Ўрта Осиё ва Қозоғистон республикалари вакиллари мусобақа байроғини кўтарадилар...

Секторларнинг бирида 9 спортчи молот иргитиш бўйича мусобақалашди. Бунда Ўзбекистон физкультура институти студентлари В. Ломакин ва В. Безуглий ҳамда қирғизистонлик спортчи Н. Муллажоновлар биринчилик учун курашдилар. Ломакин иргитган снаряд 59 метр 47 сантиметр масофага бориб тушди. Бу билан у, янги, республика рекордини қўйди. 2- ўринни 59 метр 36 сантиметрга снаряд иргитган Безуглий эгаллади. Қирғизистон спортчиси Н. Муллажонов молотни 56 метр 88 сантиметрга иргитиб, 3-ўринни қўлга киритди. Бу уччала спортчи ҳам 1-разряд нормасини бажардилар.

Тўсиқли 110 метр масофага югуриш мусобақасида финиш линиясини биринчи бўлиб Қозоғистон физкультура институти студенти В. Войтенко кесиб ўтди. У, белгиланган масофани 15,7 секундда босиб ўтди.

Тамошабинлар 100 метрли масофага югуриш мусобақасини зўр қизиқиш билан кузатдилар. Спортнинг бу тури бўйича хотин-қизлар ўртасида биринчиликни Т. Грицай (Қозоғистон) эгаллади. У 12,3 секунд натижа билан 1-разряд нормасини бажарди. Ана шу масофага югурган эркаклар юқори кўрсаткичларга эриша олмадилар.

Мусобақа программасининг биринчи кунидан сўнг хотин-қизлар ва эрлар ўртасида команда ҳисобида биринчиликни Қозоғистон физкультура институти эгаллади.

Мусобақалар давом этаётир.

Бирлашган Араб Республикасидан келган меҳмонлар

Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари Диния назоратининг таклифига биноан, Бирлашган Араб Республикасининг Сурия райони мусулмонлари делегацияси Тошкентга келди. Делегацияга Бирлашган Араб Республикаси Сурия районининг бош муфтиси Абу Юсер Обиддин бошчилик қилмоқда.

Делегация Ўзбекистонда бир неча кун меҳмон бўлади. (ЎзТАГ).

Телевизор Экранида

17 ИЮЛДА

19.30 Ўзбек тилида катта ёшдаги ўқувчилар учун эшиттириш: «Минг хил саволларга жавоблар».

19.50 Ҳужжатли фильм.

20.10 Бадиий фильм — «Мистер икс»

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ВРАЧ МАСЛАҲАТИ

Болаларни диспепсия касалидан сақлангиз

Диспепсия ҳазм органларининг касаллиги бўлиб, болаларда учрайди. «Диспепсия» сўзи овқат ҳазм қилишнинг бузилиши деган маънони билдиради. Бу касалликларнинг асосий белгилари ич кетиш, кекириш, қусиш, озиш, бетоқатликдир.

Ёш болаларда диспепсия икки хил бўлади.

Биринчиси оддий диспепсия дейилса, иккинчисини токсик диспепсия дейилади.

Оддий диспепсия ич кетиш касаллигининг енгилроқ формасидир. Оддий диспепсия билан касалланган бола инжиқ бўлиб, иштаҳаси пасаяди, ичи тез-тез кетади.

Диспепсияда меъда-ичакларнинг овқат ҳазм қилиши бузилганлигидан беморнинг ичакларида газлар тўпланиб, қорни шишади, дам бўлади ва оғрийди.

Шунинг учун ҳам диспепсия билан касалланган бола бетоқат бўлиб, ўқтин-ўқтин йиғлайди. Бундан ташқари, бола кўпинча кекиради, баъзан қусади. Агар оддий диспепсия ўз вақтида даволанмаса, у тезда токсик диспепсияга, яъни жуда оғир ўтадиган ич кетиш касаллигига айланади. Токсик диспепсия ёш болалар учун хавфли касаллик бўлиб, ўз вақтида ва тўғри даволанмаса бола нобуд бўлиши мумкин. Юқорида айтганимиздек, токсик диспепсия баъзан оддий диспепсиянинг чўзилиб кетишидан, оғирлашишидан, кеч ва нотўғри даволанишидан келиб чиқса, баъзан, айниқса, ёз ойларида, бирданига—тўсатдан бошланиши мумкин.

Боланинг қусиши борган сари зўраяди ва тез орада бир ҳўплам сув ёки сут ичса ҳам қусиб ташлайверади. Баъзан, бола ҳатто сариқ зардоб ҳам қусади. Қусиш ва ич кетишнинг зўридан боланинг организми тез сувсизланади. Бола тезда озиб кетади, кўзлари киртайиб, юзлари сўлишади, териси қари кишиларнинг терисидай ажин босади. Токсик диспепсияда боланинг умумий аҳволи ҳам оғирлашади. Ҳазм аъзолари фаолиятининг бузилиши натижасида беморнинг ичакларида организм учун заҳарли бўлган моддалар тўпланиб, улар қонга сўрилади ва марказий нерв системаси, юрак, қон томирлар системаси ва бошқаларни заҳарлайди. Боланинг юраги борган сари заифлашади, бурун, қулоқ, панжа терилари кўкариб, оёқ-қўли совуйди. Организмнинг заҳарланиши натижасида боланинг ҳуши жойида бўлмайди, у хаёлга чўмгандек бир нуқтага қараб ётади. Гоҳо беҳушланади ва бот-бот чўчиб йиғлайди. Баъзан бола тиришади, шу аҳволда нобуд бўлиши ҳам мумкин.

Аммо беморни ўз вақтида врачга кўрсатиб, унинг берган маслаҳатига амал қилинса, токсик диспепсия оғир бўлишига қарамай, бола ўлимдан сақлаб қолиниши мумкин.

Олимларнинг кўп йиллик тажрибаси, диспепсия асосан, ёш болани нотўғри овқатлантириш натижасида вужудга келишини кўрсатади. Она сути ва қўшимча овқатлар билан тўғри боқилган ва тарбияланган бола диспепсия билан, айниқса унинг токсик формаси билан кам касалланади.

Чақалоқ туғилган кунидан бошлаб то 5-6 ойлик бўлгунча уни фақат кўкрак сути билан овқатлантириш керак. Бола 5-6 ойлик бўлгунча уни ҳар 3-3 ярим соатда, яъни бир суткада 6-7 марта эмизиб туриш лозим. Агар бола тез-тез ва тартибсиз эмизилса, сут унинг ошқозонида ҳазм бўлмай йиғилиб қолади, ачийди, ошқозон ва ичакларнинг овқат ҳазм қилиш ишини бузади, натижада бола кекиради, қусади, ичи кетади.

Баъзан болаларни турли сабабларга кўра сигир ёки эчки сути билан боқишга тўғри келади. Сигир сути таркиби жиҳатдан она сутидан бошқача бўлади, шунинг учун тўғридан-тўғри овқатлантириб бўлмайди. Бу сут фақат врач маслаҳати бўйича берилиши керак. Бундан ташқари сут аралашмаларини тайёрлаганда уни қайнатилганлиги учун сутдаги бола организми учун энг керакли бўлган витаминлар парчаланиб кетади ва болани ичи кетишига сабаб бўлади.

Болага 5-6 ойдан кейин турли овқатлар бера бошлаш керак, чунки она сути боланинг ўсиши учун етарли бўлмай қолади.

Одатда аввал суюқ 5 процентли, кейинроқ 10 процентли манная каша бериш керак. Бола манная кашага ўрганиб олгандан кейин 6-7 ойликдан бошлаб сутдан ёки мевадан қилинган киселга ўргатилади. Сўнгра шўрва, эзилган картошка, сухари, печенье, тухум сариғи берила бошланади. Бола 9-12 ойлик бўлганида, унга шавла, ҳил-ҳил қилиб пиширилган қийма, ширгурунч, қатиқ, кефир, сузма, қаймоқ, ёғи олинмаган сигир сути бериш мумкин. Бола ёшига тўлиб кўкракдан ажратиш муддати келган бўлса ҳам, ёз ойларида ажратиш мумкин эмас. Чунки ёзда боланинг ичи тез бузилади ва у дармонд бўлиб қолади.

Болани ё эрта баҳорда ё кеч кузда кўкракдан ажратиш керак. Боланинг соғлом ўсиши учун, унинг овқатида турли витаминлар етарли миқдорда бўлиши керак. Бола витаминларни 3-4 ойгача она сутидан олади. Бола ўсган сайин сутдаги витамин етарли бўлмай қолади. Шунинг учун болага помидор, сабзи, карам, олма, узум, анор, апельсин, мандарин сувидан бериш керак. Болани кўкракдан ажратгандан кейин, то у 2-3 ёшга киргунча ёғлиқ гўшт, палов, колбаса, консерва, аччиқ нарсалар, кофэ ва аччиқ чой бериш асло ярамайди.

Боланинг ёшига тўғри келмайдиган овқат кўп миқдорда берилса у диспепсия билан касалланади. Маълумки, ёзнинг иссиғи, айниқса ёш болаларни анча бўшаштиради.

Шу даврда боланинг ҳазм органлари ҳам сусаяди. Натижада диспепсия вужудга келади. Шунинг учун болани ёзда, баҳаво жойларда, дарахт сояларида, айвонда, хуллас салқин жойларда ўйнатиш, ухлатиш лозим. Ёз кунларида болага кенг, енгил оқ кўйлак кийгизиб қўйиш керак. Бир суткада 2-3 стакан қайнатилган сув ичириш лозим. Илиқ сувда ҳар куни 1-2 марта чўмилтириш керак.

Диспепсия билан оғриган болани даволашда, унга 8-12 соат овқат бермай оч қўйиш лозим. Лекин шу муддат ичида унга мумкин қадар кўп, ҳеч бўлмаганда бир суткада 2-3 стакан суюқ, сал ширин қилинган чой, 5 процентли глюкоза ёки Тошкент минерал суви бериш керак.

Бу суюқликларни ҳам оз-оздан чой қошиқлаб ҳар 5-10 минутда бериб туриш лозим. Токсик диспепсия билан касалланган болага суюқлик қанча кўп берилса, унинг аҳволи шунча яхшиланади. Чақалоқни 8-12 соат оч қўйгандан кейин унга врачнинг маслаҳати билан соғилган она сути чой қошиқлаб берилади. Бола тузалгунча врачдан сўроқсиз ҳеч нарса бермаслик керак, чунки болага қўшимча овқат бериб қўйилса, касаллик қайтадан зўрайиб, болани нобуд қилиши мумкин.

Диспепсияни даволашда парҳезнинг аҳамияти жуда катта.

Болада юқорида айтилган белгилар кўриниши биланоқ дарҳол врачга мурожаат қилиш, унинг маслаҳати билан даволашга киришув беморни тез тузатишнинг гаровидир. Ҳозир диспепсияни даволашда синтомицин, биомицин, левомицетин каби хилма-хил дорилар мавжуд. Ота-оналар ўз фарзандларини соғлом ўстиришда овқатлантириш қоидаларига, врач маслаҳатларига қатъий амал қилсалар, болаларимиз диспепсия касаллигига ва унинг оғир оқибатларига дучор бўлмайдилар.

А. ҒАНИЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРНИНГ ЁЗГИ БИНОСИДА — 17/VII кеч соат 9 да **Ўзбекистон санъат усталари концерти.** Билетлар кундуз соат 3 дан сотилади.

«РОДИНА» — кундуз **Тентак,** кеч 8 ярим ва 10-20 минутда кенг экранли фильм **Ўн саккизинчи йил.**

«ВАТАН», «САЛЮТ» — **Тентак.**

«ИСКРА» (қишки) — кундуз ва кечқурун **Тентак.**

«ИСКРА» (ёзги) — кенг экранли фильмлар: 1) **Опа-сингиллар,** 2) **Ўн саккизинчи йил** (бир йўла 1 ва 2-серия)

КАФАНОВ номли, «ХИВА» — **Амалга ошмаган орзулар.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРНИНГ ЁЗГИ БИНОСИДА
16 июлда
ЎЗБЕК МАҚОМЛАРИДАН
Катта концерт

Концертда: Ўзбекистон ССР халқ артистлари **Галия Измайлова, Фотима Борухова, Шаҳодат Раҳимова, Ғулом Абдураҳмонов,** Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар **Мавлуда Аъзамова, Саиджон Калонов, Комилжон Жабборов,** Ўзбекистон халқ ҳофизлари **Эшмат Ҳайдаров, Ортиқхўжа Имомхўжаев, Акбар Ҳайдаров** ва солистлар қатнашади.

Концерт кеч соат 9 да бошланади. Билетлар кундуз соат 3 дан сотилади.

КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ ЎЗБЕКИСТОН КОНТОРАСИ

«Ёш гвардия», Собир Раҳимов номли (қишки ва ёзги), **Тўқувчилар саройи, Тикувчилар саройи, Тельман номли парк, Степан Разин номли, Фрунзе номли кинотеатрларда кўрсатиш учун**

Ёшлик кўчаси
НОМЛИ ЯНГИ КИНОПОВЕСТЬ ЧИҚАРАДИ.

Сценарий авторлари — **Ф. Миронер, М. Хуциев.**

Постановкачи режиссёр — **Феликс Миронер.**

Операторлар — **В. Костроменко, Н. Луканев.**

Ролларда:

В. Земляникин, Л. Лифенцова, Н. Ключнев, И. Будкевич, Л. Борисов, С. Курилов, П. Волков, А. Лебедев, Н. Сморчков, Е. Тетерин, С. Хитровлар қатнашади.

Фильмни Одесса киностудияси 1958 йилда ишлаган.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент. «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 34808. 136. Совет қурилиши бўлими — 136, Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040. 135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135. Саноат ва транспорт бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 132. Секретариат — 29040. Эълонлар бўлими — 38142.

Р. 07371. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. № Б-525.